

ISSN 2414-634X

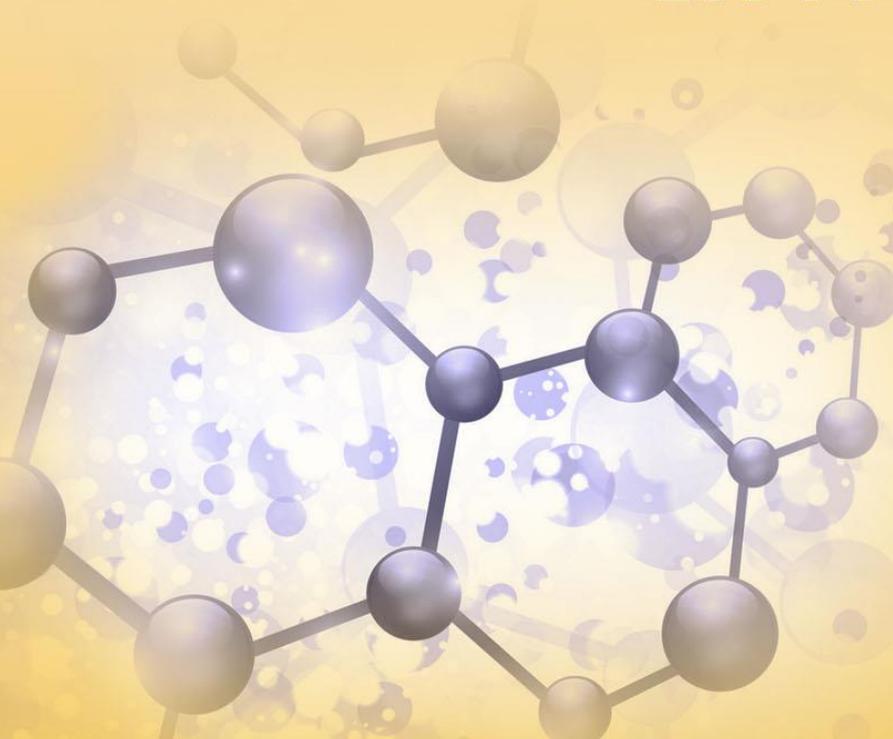
scientific journal

**INNOVATIVE
SOLUTIONS
IN MODERN
SCIENCE**

N 3(58)

New York 2023

publisher TK Meganom, LLC

ISSN 2414-634X

DOI 10.26886/ISMS.2414-634X.3(58)2023

SCIENTIFIC JOURNAL
INNOVATIVE SOLUTIONS IN MODERN SCIENCE
No. 3(58), 2023
September 30, 2023

FOUNDERS: CENTER FOR
INTERNATIONAL COOPERATION
TK MEGANOM, LLC
WAS FOUNDED IN 2016
IT IS ISSUED TEN TIMES A YEAR
<http://naukajournal.org/index.php/ISMSD>

Edition address: 901 Dick Rm 238
City Buffalo, State of New York
14225
Edition e-mail: isms.publish@gmail.com
Phone: +16266394741
© Center for international scientific
cooperation TK Meganom LLC

Reprint of materials without the written permission of edition forbidden

Editorial Board:

The Editor-in-chief Waldemar Wójcik, Doctor of Technical Sciences, Professor, Lublin University of Technology

Economical Sciences

- Y. Barsky Doctor of Economical Sciences, Professor, Lutsk National Technical University;
- N. Shvets, Doctor of Economical Sciences, Professor, Director of Institute of Banking Technologies and Business "University of Banking";
- A. Shevchuk, Doctor of Economical Sciences, Professor, Novovolynsk Research-Education Institute of Economics and Management Ternopil National Economic University;
- N. Vdovenko, Doctor of Economical Sciences, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine;
- T. Zahorna, Doctor of Economical Sciences, Professor;

Historical Sciences

- V. Orehovskyy, Doctor of Historical Sciences, Professor, Chernivtsi Institute of Trade and Economics, Kyiv National University of Trade and Economics;
- M. Yuriy, Doctor of Historical Sciences, Professor, Chernivtsi Institute of Trade and Economics, Kyiv National University of Trade and Economics;
- O. Bezarov, Doctor of Historical Sciences, Chernivtsi Institute of Trade and Economics, Kyiv National University of Trade and Economics;
- L. Tsyganenko, Doctor of Historical Sciences, Professor, Izmail State Humanitarian University

- I. Roebuck, Doctor of Historical Sciences, Professor, Kharkiv National Medical University;
- K. Nikitenko, Doctor of Historical Sciences, Lviv National Academy of Arts;
- I. Datskiv, Doctor of Historical Sciences, Professor, Ternopil National Economic University;
- N. Cotsur, Doctor of Historical Sciences, Professor, Gregory Skovoroda Pereyaslav-Khmelnysky State Pedagogical University;

Philosophical sciences

- Alatom Mohammad Fayiz Ahmad, Doctor of Philosophy;
- Ramadan Emhemad Jweli Kanan, Doctor of Philosophy (PhD), Elmergib University, Libya;
- M. Chikarkova, Doctor of Philosophy, Professor, Yu. Fedkovych Chernivtsi National University;
- O. Andriyenko, Doctor of Philosophy, Professor, Donetsk National University;
- P. Dulyan, Doctor of Philosophy, Mikolaiv National University;

Political Sciences

- V. Kornienko, Doctor of Political Sciences, Professor, Academician of the Ukrainian Academy of Political Science, Vinnytsia National Technical University, President of the Association "Analitikum"
- O. Tkach, Doctor of Political Sciences, Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv;
- S. Denysyuk, Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Vinnytsia National Technical University;

Pedagogical Sciences

- Y. Belmaz, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy;
- K. Vlasenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Donbass State Engineering Academy;
- R. Prima, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Lesya Ukrainka Eastern European National University;
- V. Kozhevnikov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
- O. Tarnopolskyi, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Alfred Nobel University;
- I. Poluboiaryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Kharkiv National Kotlyarevsky University of Arts;

Psihological Sciences

- I. Volzhentseva, Doctor of Psychological Sciences, Professor, Academician of the Ukrainian Academy of Technology, Grigory Skovoroda Pereyaslav-Khmelnysky State Pedagogical University;
- S. Simonenko, Doctor of Psychological Sciences, Professor, K. D. Ushynsky South Ukrainian National Pedagogical University;
- Murat Eliozy, Associate Professor, Ondokuz Mayis University, Yasar Dogu Faculty Of Sport Sciences, Samsun, Turkey;

Medical Sciences

- M. Lebedyuk, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Dermatology and Venereology, Odessa National Medical University;
- V. Bocharov, Doctor of Medical Sciences, Medical center "ORTO DENT", Odessa, Ukraine;
- V. Bocharova, PhD in Medical Sciences, Odessa National Medical University;
- L. Kuts, Doctor of Medical Sciences, Associate Professor, Head of the course of dermatovenerology, clinical immunology, allergology, Medical Institute of the Sumy State University;
- L. Zubkova, Doctor of Medical Sciences, Medical center "ORTO DENT", Odessa, Ukraine;
- V. Gladchuk, Doctor of Medical Sciences, «Hladchuk Medical Aesthetic Center», Kiev, Ukraine;
- K. Kolyadenko, Doctor of Medical Sciences, Associate Professor, O. O. Bogomolets National medical University, Kiev, Ukraine;
- G. Peklina, Doctor of Medical Sciences, Professor, Odessa Medical Institute International Humanitarian University;

Technical Sciences

- W. Wójcik, Doctor of Technical Sciences, Professor, Lublin University of Technology;
- V. Baranowski, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ternopil National Technical University;
- V. Gogo, Doctor of Technical Sciences, Professor, Donetsk National Technical University;
- Alatoon Mohammad Fayiz Ahmad, PHD in Engineering Sciences;
- Serhii Marynenko, PhD, Ass. Pr., Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine, Ternopil

Juridical sciences

- I. Krinitsky, Doctor of Law, Professor, Research Laboratory number 1, Research Institute of Finance;
- A. Gumin, Doctor of Law, Professor, Training and Research Institute of Law and Psychology, National University "Lviv Polytechnic"

Art

- P. Crul, Doctor of Art, Professor, V. Stefanik Prikarpatyky University;
- O. Sizova, Doctor of Art, Professor, P. Tchaikovsky South Ural State Institute of Arts;
- Doctor of Art, Professor, Katerina Stanislavska, National Academy of Leaders Culture and Arts;
- N. Prokopova Doctor of Cultural Studies, Associate Professor, Dean of the Faculty of Directing and Actor Art, Kemerovo State Institute of Culture;
- R. Kvaratskhelia Doctor of Art, Caucasus International University;
- A. Puchkov, Doctor of Art, Professor, National Academy of Fine Arts and Architecture;
- E. Kushch, PhD, National Academy of Leaders Culture and Arts;

Geographical Sciences

- L. Ilyin, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Head of the Department of Tourism and Hospitality Lesya Ukrainka East-European National University;

Ulrichsweb™ Global Serials Directory

DOI (Digital object identifier)

Publishing house is a member of CrossRef

Indexing:

CORE

WORLDCAT

BIELEFELD ACADEMIC SEARCH ENGINE

RESEARCHBIB

CITEFACTOR

GOOGLE SCHOLAR

I. TECHNICAL SCIENCES

DOI 10.26886/2414-634X.3(58)2023.1

UDC: 631.356.22

ANALYTICAL STUDIES OF THE PERMISSIBLE MASS OF THE CUTTER OF THE REMAINS OF THE HAULM FROM THE HEADS OF ROOT CROPS

Volodymyr Boyko, Postgraduate student

<https://orcid.org/0000-0001-6069-4268>

e-mail: boykovolodymyr24@gmail.com

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine, Ternopil

Increasing the quality indicators of trimming the heads of chicory root crops is an urgent scientific task. An improved design of the cutter for the remnants of the gorse is proposed. The purpose of the research is to establish the functional dependence between the reduced weight of the pruner and the parameters of the work process of trimming the remains of burdock from the heads of chicory root crops. The method of developing deterministic mathematical models is given, which characterizes the change in the reduced mass of the trimmer of the remains of the root crops from the heads of root crops, made according to the "passive copier-spring-loaded knife" type, with the condition of no falling out and no damage to the root crops due to the process parameters. Based on the analysis, the main structural and kinematic parameters of the cutter's working bodies were established.

Key words: *root crops of chicory, remnants of sedge, trimmer, reduced mass of trimmer, copier speed.*

аспірант, Бойко В.А. Аналітичні дослідження допустимої маси обрізника залишків гички з головок коренеплодів / Тернопільський

національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна, Тернопіль

Підвищення показників якості обрізування головок коренеплодів цикорію є актуальною науковою задачею. Запропоновано удосконалену конструкцію обрізника залишків гички. Мета дослідження – встановлення функціональної залежності між приведеною масою обрізника та параметрами робочого процесу обрізування залишків гички з головок коренеплодів цикорію. Наведено метод розробки детермінованих математичних моделей, які характеризують зміну приведеної маси обрізника залишків гички з головок коренеплодів, виконаного за типом «пасивний копір-підпружинений ніж» з умови невивалювання та непошкодження коренеплодів від параметрів процесу. На основі аналізу встановлено основні конструктивно-кінематичні параметри робочих органів обрізника.

***Ключові слова:** коренеплоди цикорію, залишки гички, обрізник, приведена маса обрізника, швидкість руху копіра.*

Постановка проблеми. Першим етапом процесу збирання коренеплодів цикорію є енерговитратна технологічна операція зрізування основного масиву гички та залишків гички з їх головок. При цьому наявний вміст гички у зібраних коренеплодах значно знижує якість сировини та вихід продуктів переробки цикорію кореневого [1, 2].

Одним з напрямків підвищення ефективності процесу збирання гички коренеплодів, який базується на вирішенні комплексної науково-технічної задачі, є пошук нових конструктивних схем робочих органів обрізників залишків гички з головок коренеплодів і створених на їх базі удосконалених гичкозбиральних модулів самохідних бункерних

комбайнів [3, 4].

Тому розроблення удосконалених конструкцій робочих органів обрізників гички з головок коренеплодів і обґрунтування основних параметрів робочого процесу обрізування головок коренеплодів є актуальним науковим завданням.

Формулювання мети статті та задач. Мета дослідження – встановлення функціональної залежності між приведеною масою обрізника та параметрами робочого процесу обрізування залишків гички з головок коренеплодів цикорію. Проаналізувавши відомі дослідження [5, 6, 7, 8, 9] було сформульовано такі основні задачі:

- провести аналітичні дослідження процесу копіювання головок коренеплодів копіром удосконаленої конструкції обрізника залишків гички [10, 11];

- розробити детерміновані математичні моделі, які описують функціональну залежність зміни маси обрізника залежно від параметрів процесу з умови невивалювання та непошкодження коренеплодів цикорію.

Викладення основного матеріалу статті. За результатами наукових досліджень, які наведено у праці [12] отримано диференціальні рівняння, які описують рух робочої поверхні копіра по головці коренеплодів з умови їх невивалювання горизонтальною силою та непошкодження нормальною дотичною силою контакту, відповідно

$$\sum_{i=1}^{n_k} m_i \frac{|\Delta V_p|}{dt_n} = \left(\sum_{i=1}^{n_k} m_i \sqrt{\left(\frac{dV_k}{dt_n}\right)^2 + g^2} + \frac{Gd_n^4}{8D_n^3 z} \Delta x_c \sin \beta + \sum_{i=1}^{n_R} p_{0_i} l_n r_n \sqrt{4f^2 + 0,25\pi^2 \cos(\gamma - \varepsilon)} \right) NV_k \sin \varepsilon \leq [P_{c.max}]; \quad (1)$$

$$\sum_{i=1}^{n_k} m_i \frac{|\Delta V_{\sigma}|}{dt_n} S_k = \left(\sum_{i=1}^{n_k} m_i \sqrt{\left(\frac{dV_{kx}}{dt_n} \right)^2 + g^2} + \frac{Gd_n^4}{8D_n^3 z} \Delta x_c \sin \beta + \sum_{i=1}^{n_R} p_{0_i} l_n r_n \sqrt{4f^2 + 0,25\pi^2 \cos(\gamma - \varepsilon)} \right) \frac{S_k N V_{kx}}{\cos \varepsilon} \leq [\sigma_{n.max}], \quad (2)$$

де $\sum_{i=1}^{n_k} m_i$ – сумарна маса обрізка, кг, ($i = 1, 2, \dots, n_k$); t_n – час контакту, с; V_k, V_{kx} – горизонтальна та нормальна швидкість копіра, (м/с); G – модуль зсуву матеріалу пружини, Н/мм²; d_n – діаметр витків пружини, мм; D_n – діаметр пружини, мм; z – кількість витків пружини, шт.; Δx – стиснення пружини, мм; β – кут між регулювальною та нижньою тягами, град.; f – коефіцієнт тертя пальця; p_0 – питомий розподіл тиску, Н/м²; l, r_n – довжина та радіус втулки, м; N – кількість коренеплодів на 1 п.м рядка, шт. м; ε – кут між напрямками осі OX та силою $\sum_{i=1}^n P_{c_i}$, град.; $[P_{c.max}]$ – допустима горизонтальна сила, Н; $[\sigma_{n.max}]$ – допустимі нормальні напруження, Па; S_k – площа контакту копіра з головкою коренеплоду, м².

Розв'язавши нерівність (1) відносно $\frac{dV_k}{dt_n}$, а нерівність (2) відносно

$\frac{dV_{kx}}{dt_n}$, одержано залежності для визначення допустимого дотичного

прискорення робочої поверхні копіра обрізка з умови невивалювання a_p (м/с²) та непошкодження a_{σ} (м/с²) коренеплодів, відповідно:

$$\frac{dV_k}{dt_n} = a_p \leq \frac{1}{\sum_{i=1}^{n_k} m_i} \sqrt{\left\{ \frac{[P_{c.max}]}{NV_k \sin \varepsilon} - \left[\frac{Gd_n^4}{8D_n^3 z} \Delta x_c \sin \beta - \sum_{i=1}^{n_R} p_{0i} l_n r_n \sqrt{4f^2 + 0,25\pi^2} \cos(\gamma - \varepsilon) \right] \right\}^2 - \left(\sum_{i=1}^{n_k} m_i \right)^2 g^2 \sin^2 \varepsilon} ; \quad (3)$$

$$\frac{dV_{kx}}{dt_n} = a_\sigma \leq \frac{1}{\sum_{i=1}^{n_k} m_i} \sqrt{\left\{ \frac{[\sigma_{n.max}] \cos \varepsilon}{S_k NV_{kx}} - \left[\frac{Gd_n^4}{8D_n^3 z} \Delta x_c \sin \beta - \sum_{i=1}^{n_R} p_{0i} l_n r_n \sqrt{4f^2 + 0,25\pi^2} \cos(\gamma - \varepsilon) \right] \right\}^2 - \left(\sum_{i=1}^{n_k} m_i \right)^2 g^2 \cos^2 \varepsilon} , \quad (4)$$

де a_p і a_σ – відповідно, допустиме прискорення робочої поверхні контакту копіра з головкою коренеплоду для умови невивалювання та непошкодження коренеплодів (м/с²).

Таким чином допустима маса рухомих частин обрізника головок коренеплодів із умови невивалювання та непошкодження коренеплодів, відповідно, $\sum_{i=1}^{n_k} m_{pi}$, $\sum_{i=1}^{n_k} m_{\sigma i}$ визначається із залежностей

(3) і (4):

- для умови невивалювання коренеплоді з ґрунту

$$\sum_{i=1}^{n_k} m_{pi} \leq \frac{\frac{[P_{c.max}]}{NV_k \sin \varepsilon} - \frac{Gd_n^4}{8D_n^3 z} \Delta x \sin \beta - \sum_{i=1}^{n_k} p_{0i} l_n r_n \sqrt{4f^2 + 0,25\pi^2} \cos(\gamma - \varepsilon)}{\sqrt{a_p^2 + g^2}} ; \quad (5)$$

- для умови непошкодження коренеплодів

$$\sum_{i=1}^{n_k} m_{oi} \leq \frac{\frac{[\sigma_{n.max}] \cos \varepsilon}{S_k N V_{kx}} - \frac{G d_n^4}{8 D_n^3 z} \Delta x \sin \beta - \sum_{i=1}^{n_k} p_{0i} l r_n \sqrt{4 f^2 + 0,25 \pi^2} \cos(\gamma - \varepsilon)}{\sqrt{a_\sigma^2 + g^2}}. \quad (6)$$

На основі аналізу наведених графічних залежностей (рис. 1) встановлено, що зі збільшенням швидкості руху V_M допустима маса

рухомих частин $\sum_{i=1}^{n_k} m_i$ для умови невивалювання коренеплодів з ґрунту

та їх непошкодження зменшується у межах, відповідно, від 8,5 до 4 (кг) та від 10,2 до 6,0 (кг), а зі збільшенням допустимої горизонтальної $[P_{c.max}]$ та нормальної $[P_{n.max}]$ сили збільшується у зворотному напрямку.

Залежно від збільшення кута φ_k встановлення копіра відносно горизонту, або кута β встановлення пружини паралелограмної підвіски у межах від 15 до 90 град (рис. 2) допустима маса обрізника

$\sum_{i=1}^{n_k} m_i$ для умови невивалювання коренеплодів з ґрунту та їх непошкодження зменшується від 10 до 3,5 (кг).

Тоді згідно з рис. 1, рис. 2 можна констатувати, що за допустимих сил $[P_{c.max}] = 220$ Н і $[P_{n.max}] = 350$ Н параметри обрізника повинні бути: швидкість руху копіра знаходиться в межах $1,6 \leq V_M \leq 1,9$ (м/с); кут встановлення копіра відносно горизонталі – у межах $20 \leq \varphi_k \leq 35$ (град).

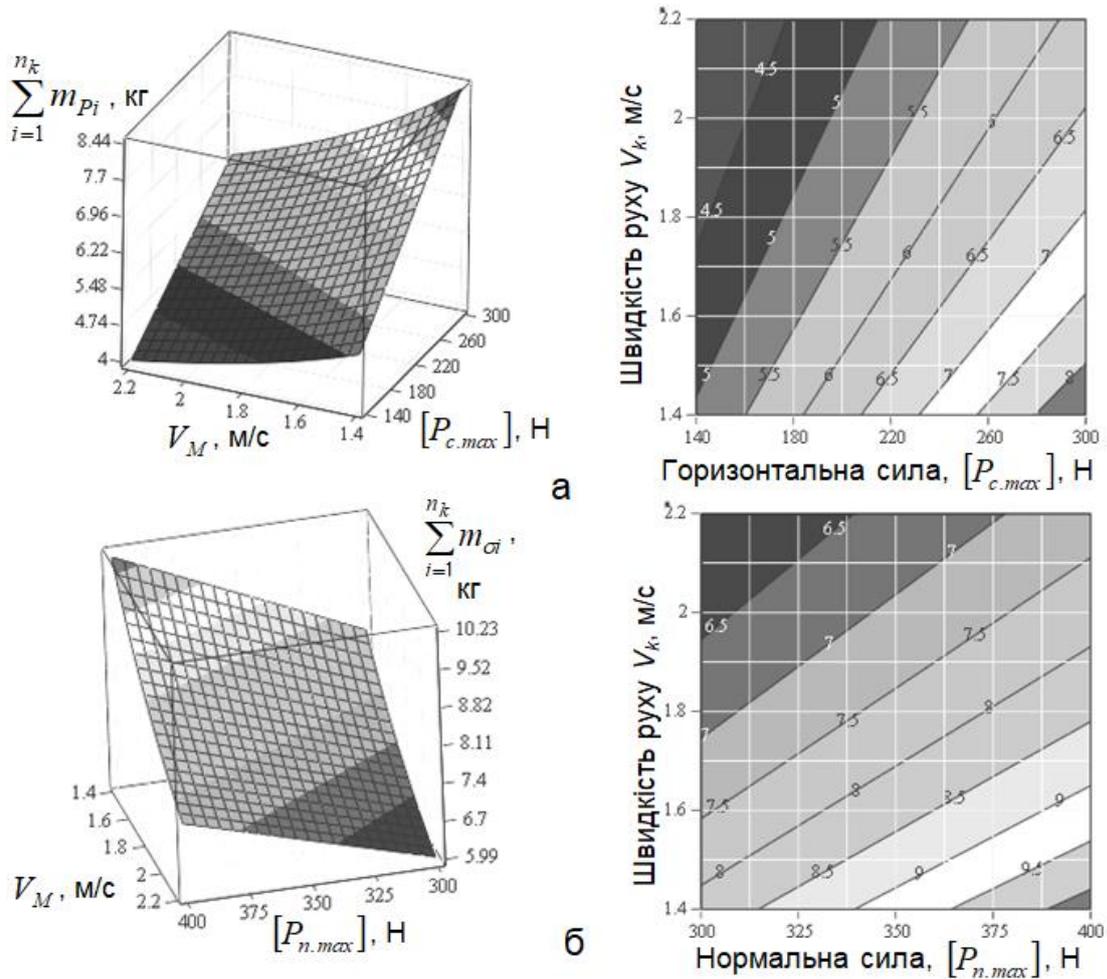

Рис. 1. Залежність маси обрізника: а, б – відповідно для умови невивалювання та непошкодження коренеплодів

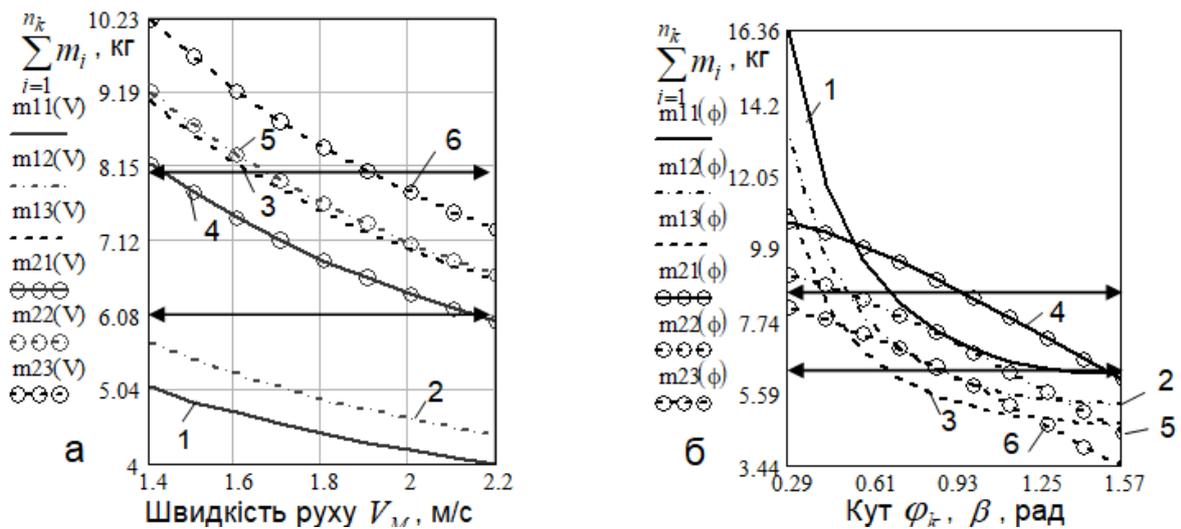

Рис. 2. Залежність маси рухомих частин обрізника для умови невивалювання та непошкодження коренеплодів: а – від швидкості руху V_M ; б – від кута φ_k

Висновки. Отримані результати теоретичних досліджень з визначення основних параметрів обрізника головок коренеплодів можуть бути використанні в процесі його розробки і оптимізації конструктивно-технологічних показників.

Література:

1. Барановський В. М. (2014). *Основи розробки адаптованих транспортно-технологічних систем коренезбиральних машин* : монографія / [В. М. Барановський, М. І. Підгурський, М. Р. Паньків та ін.]. Тернопіль : Вид-во ТНТУ імені Івана Пулюя.
2. Барановський В., Підгурський М., Паньків М. (2014). *Методологічні та конструктивно-технологічні аспекти розроблення адаптованих коренезбиральних машин*. Вісник Тернопільського національного технічного університету, 74(2), 106-113.
3. Барановський В. М. (2004). *Конструктивно-технологічні принципи застосування адаптивного викопувального робочого органу коренезбиральної машини*. Науковий вісник НАУ, 73, 249-255.
4. Дубровин В., Голуб Г., Барановский В., Теслюк В. (2013). *Идентификация процесса разработки адаптированной корнеуборочной машины*. MOTROL–Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa, 15, 3, 243-255.
5. Baranovsky V. M. (2008). *The results of theoretical and experimental studies of the second feeding of a heap of roots*]. Mechanization of agricultural production], 1, 111-120.
6. Барановський В. М. (2013). *Транспортно-технологічні системи очисних робочих органів адаптованої коренезбиральної машини*. Сільськогосподарські машини, 24, 18-29.
7. Барановський В. М. (2005). *Конструктивно-технологічні*

принципи адаптизації транспортно-очисного комбінованого очисного робочого органа коренезбиральних машин. Сільськогосподарські машини, 13, 18-24.

8. Baranovsky V., Pankiv M., Dubchak N. (2017). *Experimental research of stripping the leaves from root crops. Acta Technologica Agriculturae, 20, 3, 69-73.*
9. Потапенко М. В., Барановський В. М. (2016). *Вдосконалення очисних систем вороху коренеплодів цикорію. Scientific journal. Innovative solutions in modern science, 1(1), 138-146.*
10. Барановський В. М., Дубчак Н. А., Паньків М. Р. (2007). *Аналіз процесу роботи доочисних пристроїв коренезбиральних машин. Науковий журнал. Вісник ТДТУ, 12(1), 76-81.*
11. Барановський В. М., Соломка В. О., Онищенко В. Б. (2001). *Вибір параметрів при конструюванні гвинтового конвеєра. Вісник ХДТУСГ, 8(2), 209-215.*
12. Барановський В. М. (2022). *Технологічні аспекти процесів роботи гичкозбиральних модулів : монографія / [В. М. Барановський, Паньків М. Р., Береженко Є. Б. та ін.]. Тернопіль : Вид-во ТНТУ імені Івана Пулюя.*

References:

1. Baranovskyi V. M. (2014). *Osnovy rozrobky adaptovanykh transportno-tekhnologichnykh system korenezbyralnykh mashyn : monohrafiia / [V. M. Baranovskyi, M. I. Pidhurskyi, M. R. Pankiv ta in.]. Ternopil : Vyd-vo TNTU imeni Ivana Puliuia. [in Ukrainian].*
2. Baranovskyi V., Pidhurskyi M., Pankiv M. (2014). *Metodolohichni ta konstruktyvno-tekhnologichni aspekty rozroblennia adaptovanykh korenezbyralnykh mashyn. Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu, 74(2), 106-113. [in Ukrainian].*
3. Baranovskyi V. M. (2004). *Konstruktyvno-tekhnologichni pryntsypy*

- zastosuvannia adaptyvnoho vykopuvalnoho robochoho orhanu korenezbyralnoi mashyny. Naukovyi visnyk NAU, 73, 249-255. [in Ukrainian].
4. Dubrovin V., Golub G., Baranovskii V., Teslyuk V. (2013). Identifikatsiya protsessa razrobotki adaptirovannoi korneuborochnoi mashini. MOTROL–Motoryzacja i Energetyka Rolnictwa, 15, 3, 243-255. [in Russian].
 5. Baranovsky V. M. (2008). *The results of theoretical and experimental studies of the second feeding of a heap of roots*. Mechanization of agricultural production, 1, 111-120.
 6. Baranovskyi V. M. (2013). Transportno-tekhnologichni systemy ochysnykh robochykh orhaniv adaptovanoi korenezbyralnoi mashyny. Silskohospodarski mashyny, 24, 18-29. [in Ukrainian].
 7. Baranovskyi V. M. (2005). Konstruktyvno-tekhnologichni pryntsypy adaptyzatsii transportno-ochysnoho kombinovanoho ochysnoho robochoho orhana korenezbyralnykh mashyn. Silskohospodarski mashyny, 13, 18-24. [in Ukrainian].
 8. Baranovsky V., Pankiv M., Dubchak N. (2017). *Experimental research of stripping the leaves from root crops*. Acta Technologica Agriculturae, 20, 3, 69-73. [in English].
 9. Potapenko M. V., Baranovskyi V. M. (2016). Vdoskonalennia ochysnykh system vorokhu koreneplodiv tsykoriiu. Scientific journal. Innovative solutions in modern science, 1(1), 138-146. [in Ukrainian].
 10. Baranovskyi V. M., Dubchak N. A., Pankiv M. R. (2007). Analiz protsesu roboty doochysnykh prystroiv korenezbyralnykh mashyn. Naukovyi zhurnal. Visnyk TDTU, 12(1), 76-81. [in Ukrainian].
 11. Baranovskyi V. M., Solomka V. O., Onyshchenko V. B. (2001). Vybir parametriv pry konstruiuvanni hvyntovoho konveiera. Visnyk KhDTUSH, 8(2), 209-215. [in Ukrainian].

12. Baranovskyi V. M. (2022). Tekhnolohichni aspekty protsesiv roboty hychkozbyralnykh moduliv : monohrafiia / [V. M. Baranovskyi, Pankiv M. R., Berezhenko Ye. B. ta in.]. Ternopil : Vyd-vo TNTU imeni Ivana Puliuia. [in Ukrainian].

Citation: Volodymyr Boyko (2023). ANALYTICAL STUDIES OF THE PERMISSIBLE MASS OF THE CUTTER OF THE REMAINS OF THE HAULM FROM THE HEADS OF ROOT CROPS. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 3(58). doi: 10.26886/2414-634X.3(58)2023.1

Copyright: Volodymyr Boyko ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

II. PHILOSOPHICAL SCIENCES

DOI 10.26886/2414-634X.3(58)2023.2

UDC 101.1:316

NATIONAL MENTALITY UNDER THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION

Elena Andriyenko, PhD of Philosophical Sciences

<https://orcid.org/0000-0002-2342-2404>

e-mail: elena_andrienko8@mail.ru

Academy of Higher Education of Ukraine, Ukraine, Kyiv

The article is devoted to the philosophical analysis of the role of national mentality and cultural codes in the development of digital society. The article explores various approaches to the definitions of the concepts of mentality and national cultural code. The main features of mentality have been analyzed. Among them are the following: 1) the mentality is historically and culturally determined; 2) mentality is a structural part of individual consciousness; 3) mentality is changeable and transforms along with changes of the cultural field. The emphasis is placed on the synergetic approach which most fully takes into account the variability of various elements of culture and the relationship between them. The national code of culture is defined as a system of representations, images and stereotypes of consciousness and behavior, which has a non-hierarchical historical character, reflects national values, and also serves as the basis of national identity. It is emphasized that the national cultural code is closely related to the national value system, reflects it, but is not identical to it, since, unlike the value system, the elements of the cultural code are not hierarchical. Despite its ideal nature, the cultural code influences the material aspects of culture through the motivation of the

behavior and activities of its carriers. Along with the national cultural code, the concept of the “cultural code of personality” is being formed in modern scientific literature. The cultural code is not something immutable. It can change under the influence of various factors. The article highlights such trends in the transformation of national cultural codes under the influence of digitalization as universalization, localization and individualization. Today the national cultural code serves as a launching pad for the formation of innovation and individual creativity that transcends national cultural boundaries. It has been concluded that the national cultural code provides a kind of “worldview immunity” against the “dark” side of digitalization without hindering the use of its positive possibilities.

Key words: *Mentality, Cultural Field, Cultural Code, Values, Consciousness, Economy, Digitalization, Society.*

Digitalization and the formation of a digital society are connected not only with changes in the global economy and political processes, but also in the sphere of public consciousness. The most important challenge for modern society is the preservation of national identity, which is based on a national mentality. Digital technologies in the modern world acquire the status of a new social ontology, replacing traditional practices of interaction, behavior and communication. The external manifestations of digitalization are closely related to deep internal transformations of the ideological nature that occur both at the level of personal consciousness and at the level of national consciousness. The most important trend determining the development of today's social and cultural existence is the change of orientation of social development from human-centered, humanistic to information-centered one (or IT-orientation). The information age outlines new contours of national consciousness often destroying the

former ideological foundations of national cultures. Regardless of the estimates this trend is objective and requires a thorough systematic study.

The interest of researchers in the issues of digitalization and the impact of this process on public life and public consciousness has led to the emergence of extensive scientific literature devoted to this issue. In this context, it should be noted the works of Ye. Babosov [1], J. Baudrillard [2], S. Davlierova [3], Ye. Diener and N. Lopatina [4], O. Gordiyenko, Simonova and A. Sokolova [6], P. Feierabend, B. Jacobi, N. Khudolei [8], T. Kuznetsova [9], N. Mammedova [10], T. Medok [11], I. Mikailova [12], S. Sanders and E. Scanlon [13], A. V. Styopin [14], Ye. Volkova [15], N. Volokhova and A. Ogurtsova [16], et al.

At the same time the issue of the impact of digitalization on the national mentality and the peculiarities of spiritual culture remains insufficiently disclosed which indicates the need for research in this subject field.

The aim of this work is to identify the main features of the impact of digitalization on the national mentality.

The concept of “mentality” (from Lat. *mentalis* – “mental”) is synonymous with the concept of cultural identity and denotes a certain type of thinking and feeling that determines an individual’s or a community’s understanding of social and cultural reality. The origins of this concept should be sought in the works of L. Lévi-Bruhl, L. Fevre, M. Blok and other authors who in the first half of the 20th century explored the commonality of collective psychology, worldview and attitude in the context of one cultural space. It is important to note that the term “mentality” originally had a local geographical connotation.

Mentality manifests itself in the form of a mental field as a unique cultural spirit, which is felt by representatives of other cultures. Mentality is

a projection of the mental field of culture on the public consciousness. The characteristic features of the mentality are the following:

Firstly, mentality is historically and culturally determined. It reflects the peculiarities of a certain type of culture, depends on its content, natural and historical conditions of formation.

Secondly, mentality is a structural part of individual consciousness [3, 42]. Enculturation as a process of assimilation of cultural norms, values, ideas is inextricably linked with the socialization of the individual.

Thirdly, mentality is changeable and transforms along with changes of the cultural field. Previously, these changes occurred relatively slowly under the influence of changing historical circumstances. Nowadays the transformation of mentality has accelerated significantly due to the increasing intensity of cultural, economic and political changes under the influence of digitalization.

On the one hand, it is difficult to distinguish the individual and social parts of national mentality since the general cultural attitudes that form the mentality often pass into the unconscious part of the individual psyche and can only be realized through special efforts. On the other hand, in the general mental field of culture various types of group activities associated with ethnic, class and other social groups can be distinguished. The mentality of a personality represents the transpersonal layer of its spiritual world. The universal mentality is something that is still being formed under the influence of globalization and digitalization.

The mentality of humanity will manifest itself when human culture can be compared with another (for example, extraterrestrial). So, today the concept of the mentality of humanity remains rather a mental abstraction and not a real phenomenon.

Ye. Volkova points out that initially this concept included not only the cognitive sphere but also the hierarchy of values, stereotypes of thinking and behavior from which the researcher concludes that mentality is “a system of social values that cannot be described by logical constructions but which allows a representative of this society to think and feel in a special way, to evaluate what is happening in the surrounding world” [15, 250]. In other words, the national mentality includes both rational and irrational elements, knowledge and emotions. The national mentality forms a sense of national identity and a unique cultural code. To analyze the concept of cultural code it is necessary to turn to the methodological foundations of the interpretation of the concept of culture itself.

Culture is an environment of development, both for an individual and for a social group. There are many definitions of culture, and the synergetic definition of culture deserves special attention among them, which, in particular, was adhered to by V. Styopin who defined culture as a self-organized developing system of supra-biological programs of human activity that ensures the development and reproduction of the human community [14, 124]. The synergetic approach makes it possible to study culture most fully taking into account the wide variability of its constituent elements and the interrelationships between them. Culture is a living text filled with many meanings. As in any text in the text of culture information is encoded in certain symbols and signs.

Each culture is based on one or another worldview system that contains a unique cultural code. Initially the concept of code appeared in the context of information theory under the influence of which in the second half of the 20th century culture was often viewed as collective knowledge, historically formed information that stores and transmits human experience in various ontological spheres. This experience can be read by each new generation as a cultural text (a system of texts). The

symbolic aspect of the cultural text is based on codes containing basic cultural meanings.

The cultural code today is the basic concept of cultural semiotics in the context of which culture is understood as a system of signs and symbols that function according to certain rules and form the specifics of national consciousness and behavior. The national cultural code correlates with values, reflects them but at the same time is not an axiological system since it is devoid of a value hierarchy it is formed spontaneously under the influence of various cultural and historical factors.

According to N. Khudolei “the national code of culture can be characterized as a complex of stereotypes formed under the influence of national culture in the consciousness of a certain nation” [8, 644].

According to Ye. Babosov, the national code of culture is “a system of unique archetypes, images and values, polished by centuries of the historical development of the people characterizing their identity, mentality and spiritual and moral attitudes” [1, 48].

The national code of culture functions both at the level of public consciousness and at the level of individual consciousness. In this regard it is possible to speak about the concept of the cultural code of a personality. As it was emphasized by Ye. Diener and N. Lopatina the cultural code of personality still does not have an unambiguous interpretation in the scientific literature but at the same time it is considered as a kind of ideal construct associated with the unconscious sphere hidden from direct understanding but determining human behavior [4, 132].

So, the difficulties of defining the concept of national code of culture appeared due to the variety of approaches to the interpretation of culture as well as the changeable nature and the possibility of situational reading

of the phenomenon of national consciousness itself. In order to highlight the essence of a particular national code, it is necessary to highlight a certain ideological invariant, which is very difficult, since consciousness, both individual and collective, is a process of changing states due to a huge variety of factors, from natural-geographical to economic and informational. At the same time, it is a mistake to believe that the cultural code of a nation is something like an ever-elusive illusion, since its functioning and influence on society and culture is quite real and measurable (which manifests itself in national identification, differentiation of “one’s own” and “others”, motivation of behavioral strategies, etc.). Generally the following definition of the national cultural code can be given: it is a system of mental representations, images and stereotypes of consciousness and behavior which has a non-hierarchical historical character, reflects national values, and also serves as the basis of the national mentality.

The national code of culture is the basis of the national mentality which can be present as a set of psychological and ideological ideas, guidelines and attitudes. It is by reading the national code that people identify each other as “compatriots” or “foreigners”. National codes form systems of values and anti-values for each separate culture, integrating its empirical diversity into a single semantic space.

Most countries of the world are multiethnic, so the national code is a meta-ethnic level of interpretation of culture. As Ye. Babosov rightly notes the national cultural code manifests itself “as a historically established and developing system of socio-cultural communications, integrating into the dynamically evolving integrity of spiritual, moral, family, natural, geographical, economic, and geopolitical features that are considered generally accepted norms of self-identification of people, regardless of their ethnicity, and transmitted from generation to generation through

teaching and upbringing, preservation and reproduction of the historical memory of the people” [1, 48].

The mechanisms of transmitting of mentality and also cultural codes are language, art, social and cultural practices including rituals (religious and non-religious, social ones). If earlier the borders of national culture were relatively clearly delineated and were connected with the territorial borders of states and regions today in the era of globalization and digitalization these borders were transferred to the virtual space, where they underwent a significant transformation and were largely erased. In the information space of modernity, there are cultural texts that contain the meanings of various national cultures, often united in an eclectic unity. Such a situation in itself is a challenge to national identity and mentality, since it raises the question of the impossibility of preserving national cultural codes in the same form.

Under the influence of the factor of universal digitalization the following trends in the transformation of national cultural codes as the basis of national mentality have now been formed:

1. Universalization trend. Generalization of cultural meanings, their transition to the global level which is accompanied by the blurring of former cultural boundaries and differences.
2. Localization trend. Aggravation of national issues in the context of global information challenges. The need to update and analyze the unique and distinctive features of national cultures. This trend is related to the functional role of the national cultural code. Each national cultural code is characterized by a set of qualitative universal characteristics that perform a human-forming and human-elevating role in the formation of behavioral stereotypes, life positions, social expectations, ideological and life-meaning preferences and expectations of individuals, their social groups

within the cultural and civilizational boundaries peculiar to a particular people [1, 48].

3. The trend of marginalization and individualization of cultures, the emergence of a new ones on the borders of the traditional cultural space, the strengthening of the personal principle in culture. This trend is most clearly manifested in two aspects. The first aspect is overcoming the old social and natural laws through digital technologies. The second aspect is the transition from the general to the particular, from intersubjective universal values, ideals and guidelines to private human ideals and values (as well as private human anti-ideals and anti-values) [12, 129].

The third trend deserves special attention. Overcoming the laws of society and nature in the era of digitalization is expressed in the virtualization of such basic aspects of anthropological existence as time, physicality and communication. Digital technologies make it possible to establish contacts regardless of distances and physical boundaries. At the same time, a person's perception of itself, its physicality, its consciousness and its Self changes [7, 204]. Digitalization makes it possible to try on various virtual images replacing physical physicality in the personal consciousness. The material environment is largely replaced by its digital simulation [2, 16] an example of which is the use of human hologram technology. This technology is one of the most relevant areas of development of IT technologies and is widely used in the fields of distance education, corporate events and exhibitions, and in the field of cultural leisure. Communication between the presenter (lecturer, guide) and the audience in this case takes place in off-line mode, since a hologram is a pre-recorded high-resolution information that is broadcast on a display or on a holographic film (for example, MUTION technology). Thanks to the use of hologram technology the same event can be held simultaneously in

several places with a pronounced effect of the speaker's presence at this event.

Communication in the digital age is increasingly becoming asynchronous (via e-mail boxes, answering machines, etc.). Moreover digitalization itself is becoming a cultural value since it allows you to overcome not only cultural space but also cultural time as time boundaries between epochs and civilizations. As T. Kuznetsova rightly points out, “a detailed analysis of the architectural originality of the Egyptian pyramids, deciphering ancient manuscripts, reproducing the voices of priests who lived thousands of years ago according to the structures of the remains of their larynx, and so on would have been impossible without the use of digital technologies” [9, 5].

In fact, a modern person is born in the real physical world but lives in two worlds – physical and virtual. The digital cultural space is centered on the subject of cognition. Local cultures act in this context no more than individual derivatives of interpretation and synthesis of cognizing subjects [12, 122].

Additionally digitalization creating ample opportunities for individual choice of cultural information [11, 61] strengthens the trend of transition from the general to the private. In the cultural context it means, first of all, that culture is becoming more and more personality-centered and less and less general. Personality in the context of modern digital culture is forced to creativity as a necessary way of adaptation in the information environment, since the economy is reorienting from material production, the production of goods to the production of services and information. If in the pre-industrial and pre-digital eras the cultural tradition built on the basis of the national cultural code determined the whole life of a person. Today it acts only as a starting point for personal and social development. Based on the assimilation of national culture, innovation is being formed

today which presupposes individual creativity that goes far beyond the national cultural codes. This in turn is possible due to the development of the global digital economy. Information products produced in the modern world thanks to digitalization are distributed outside national cultural borders and are oriented towards a cross-border cultural format.

So, as almost any phenomenon digitalization has both positive and negative aspects of influencing on culture. The positive aspects are the expansion of the spatial and temporal boundaries of culture which leads to its enrichment, simplifies intercultural interaction, and therefore removes many intercultural contradictions and forms a tolerant dialogue of cultures. At the personal level digitalization contributes to the individualization of culture (which now depends on the ways of interpreting the entire diversity of cultural codes by the cognizing subject) as well as creativity and innovation as necessary conditions for adaptation in the digital economy. Negative, “dark” aspects of digitalization are the blurring of national cultural boundaries, the leveling of national identity or the aggravation of nationalist tendencies and chauvinism as an attempt to keep the boundaries of national culture inviolable, as well as a number of problems related to ethics (computers are not moral subjects) and security (vulnerability of personal data, digital vandalism, manipulation and information piracy [13, 133]). Cultural and social reality in the era of digitalization, in general, becomes less stable and more unstable which, according to P. Feyerabend’s apt expression occurs according to the principle “all means are good” [5, 23].

Under the influence of digitalization social and cultural space of national states is gradually moving from a geographical and physical dimension to a virtual digital dimension. It is important to remember that the basic features of the national cultural code and national mentality have traditionally been formed under the influence of the natural geographical

factor. In the new realities of the digital society this factor ceases to be the leading one which automatically entails the processes of transformation of the national cultural archetype.

The actors of the digital economy and at the same time the agents of the field of culture are the Ministries of Culture, state and non-state cultural institutions, opinion leaders, etc. [16, 127]. Under the influence of these factors, the economic processes of digitalization are being introduced into the cultural code of the people.

The fundamental functional roles of the cultural field in the context of digitalization are ideological, adaptive and integrative. It is expressed in the fact that the field of culture contributes to the understanding of digitalization in general and, in particular, the digital economy, helping society to adapt to new conditions of existence and preserving the integrative integrity of the social system in conditions of constant transformations.

During the thematic interviewing of representatives of the field of culture in 2020–2021 dedicated to their attitude to the digitalization of culture both positive and negative assessments of this process were obtained, which were divided approximately equally in percentage ratio [16, 127–128]. Positive assessments include an increase in the accessibility of cultural achievements to a mass audience due to digitalization while negative assessments were mainly related to issues of digital security, vulnerability of personal data and the threat of destruction of traditional values.

It is obvious that digitalization as an objective and versatile process cannot develop without taking into account mentality and the cultural code of the countries involved in it. In this regard questions about how to strengthen the positive aspects of the impact of digitalization on the

national culture of a country and minimize the negative impact come to the fore.

Therefore, national mentality is a historically formed type of thinking and feeling that determines an individual's or a community's understanding of social and cultural reality. National mentality reflects a cultural code unique to each culture – a system of representations, images and stereotypes of consciousness and behavior, which has a non-hierarchical historical character, reflects national values, and also serves as the basis of national identity. The cultural code operates through the cultural field which along with the fields of power, science, education, economics, information technology and finance, forms the social field of the digital economy.

Digitalization as a large-scale socio-cultural process has both positive and negative aspects which are read differently by the public consciousness, depending on the specifics of the national mentality and the content of the national cultural code. The main trends in the transformation of cultural codes under the influence of digitalization are their universalization, localization and individualization.

Many representatives of the cultural sphere of the countries involved in the process of digitalization are able to adequately assess the advantages of digitalization in the field of cultural democratization. At the same time, it is the critical attitude to the negative factors of digitalization, such as the vulnerability of personal data, digital vandalism, leveling of the national identity of culture, and so on that can become a motivating factor for finding ways to minimize the impact on the national cultural space. Consequently, the national mentality creates a kind of “ideological immunity” against the “dark side” of digitalization, without hindering the use of its positive opportunities, first of all, democratization and increasing accessibility to leading cultural achievements for the general population.

References:

1. Babosov, Ye. (2016). Cultural Code of the Nation: Essence and Features // *Nauka i Innovatsii*. No. 157, 48–50 [in Russian].
2. Baudrillard, J. (1981). *Simulacres et Simulation* / Paris: Galilée, 240.
3. Davliyerova, S.T. (2006). National Self-Consciousness: Facts and Problems // *Izvestiya AN Respubliki Tadzhikistan. Seriya: Filosofiya i Pravo*. No.1, 41–53. [in Russian].
4. Diner, Ye.V., Lopatina, N.V. (2020). United Digital Knowledge Space in the Formation of a National Cultural Code of Personality: Design Methodology // *Vestnik MGUKI*. No. 6 (98), 130–138. [in Russian].
5. Feyerabend, P. (1975). *Against Method: Outline of an Anarchistic Theory of Knowledge*. New York: Verso Books, 399.
6. Gordiyenko, O.V., Sokolova, A.A., Simonova, A.A. (2019). Axiological Characteristics of Digital Transformation of Education // *Pedagogika i Psikhologiya Obrazovaniya*. No. 3, 9–21. [in Russian].
7. Jacobi, B.G. (2013). The Human Dilemma. Life Between Illusion and Reality // *Journal of Philosophy of Life*. Vol.3, No.3. 202–211.
8. Khudoley, N.V. (2017). National Code of Culture and its Actualization in Proverbs, Sayings and Classical Literary Texts // *Vestnik RUDN. Seriya: Voprosy Obrazovaniya: Yazyki i Spetsial'nost'*. Vol. 14. No. 4, 643–653. [in Russian].
9. Kuznetsova, T.F. (2019). Digitalization as a Cultural Value and Digital Technologies // *Gorizonty Gumanitarnogo Znaniya: Tsennosti Proshlogo – Tsennosti Budushchego*. No. 5, 3–13. [in Russian].
10. Mamedova, N.M. (2021) A Man in the Era of Digitalization: on the Verge of the Real and the Virtual // *Vek Globalizatsii*. No. 3, 74–85. [in Russian].

11. Medak, T. (2008). Transformations of Cultural Products, Free Culture and the Future of Internet // *Digital Culture: The Changing Dynamics*. Zagreb: Institute of International Relations, 59–70.
12. Mikailova, I.G. (2021). Global Digitalization of Sociocultural Reproduction: “Deus ex Machina” or the End of the Human Era? // *Sotsial’nyye Novatsii i Sotsial’nyye Nauki*, No. 1, 121–132. [in Russian].
13. Sanders, C.S., Scanlon, E. (2021). The Digital Divide Is a Human Rights Issue: Advancing Social Inclusion Through Social Work Advocacy // *Human Rights and Social Work*. Vol. 6 (2). 130–143.
14. Styopin, V.S. (2011). *Civilization and Culture*. Saint-Petersburg: SPbGUP, 408. [in Russian].
15. Volkova, Ye.A. (2015). National Mentality as a Factor of International Communication // *Vestnik MGIMO-Universiteta*. No. 1 (40), 232–236 [in Russian].
16. Volokhova, A.Yu., Ogurtsova, N.V. (2021). The Place and Role of the Field of Culture in the Formation and Development of the Russian Digital Economy // *Mezhdunarodniy Nauchno-Issledovatel’skiy Zhurnal*. No. 11 (113). Part 4. 125–129. [in Russian].

Citation: Elena Andriyenko (2023). NATIONAL MENTALITY UNDER THE CONDITIONS OF DIGITALIIZATION. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 3(58). doi: 10.26886/2414-634X.3(58)2023.2

Copyright: Elena Andriyenko ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

DOI 10.26886/2414-634X.3(58)2023.3

UDC:17.03:378.091.3:37.091.12.011.3-051]:81'232

**ETHICAL AND EDUCATIONAL ASPECT OF LANGUAGE EDUCATION
OF FUTURE TEACHERS IN THE MODERN PHILOSOPHICAL
PARADIGM**

Chzao Gan, Postgraduate student

<http://orcid.org/0009-0003-7237-3009>

e-mail: chzao@meta.ua

Drahomanov Ukrainian State University, Ukraine, Kyiv

The general educational, culturological, and politico-ideological contexts of language education are permeated with the necessity of integrating ethical and educational dimensions. The process of learning Ukrainian and foreign languages aspires to sophisticatedly mold the spiritual and cultural identity of the individual, cultivating national and universal human values, and fostering a culture of coexistence and collaboration on both national and global levels. This text unveils that the modernization of language education in the contemporary era is dictated by a desire for objectivity in interpreting cultural achievements, lifestyles, and the nature of global communities through the lens of language, serving as a fundamental condition for implementing the ethical dimension in foreign language preparation.

The current sociocultural landscape floats in the dynamics of forming a European self-perception, based on the collective realization of European heritage and prospects of a unified educational space. The foundational basis of this space is linguistic identity as the highest cultural and social capital, a progenitor of historical and cultural progression. Questions of its harmonious development within the context of foreign language education are conditioned by the application of innovative

educational strategies, including discursive ones, aimed at cultivating an active participant in the educational process. The formation of a holistic, humanistically-oriented linguistic individual, capable of reproducing values of national and universal culture, self-realization, and implementing moral self-regulation, stands as the paramount goal of language pedagogy.

Key words: *language education, intercultural communication, linguistic personality, personality culture, foreign language training.*

аспірант кафедри Чжао Ган, Етико-виховний аспект мовної освіти майбутніх педагогів у сучасній філософській парадигмі / Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна, Київ

Загальноосвітній, культурологічний та політико-ідеологічний контексти мовної освіти пронизані необхідністю інтеграції етичних та виховних вимірів. Процес навчання української та іноземних мов прагне до формування духовної та культурної ідентичності особистості, культивує національні та універсально-людські цінності, а також виховує культуру коекзистенції та співпраці на національному та глобальному рівнях. Цей текст виявляє, що актуалізація мовної освіти у сучасність обумовлена прагненням до об'єктивності в інтерпретації культурних досягнень, стилів життя та характеру глобальних спільнот через лінзу мови, яка слугує як фундаментальна умова для втілення етичного виміру в іноземномовній підготовці.

Сучасний соціокультурний ландшафт постає в динаміці формування європейського самовідчуття, заснованого на колективному усвідомленні європейської спадщини та перспектив єдиного освітнього простору. Кореневою основою цього простору є мовна ідентичність як вищий культурний та соціальний капітал,

ініціатор історичного та культурного прогресу. Питання її гармонійного розвитку в контексті іноземномовної освіти зумовлюються застосуванням інноваційних освітніх стратегій, в тому числі дискурсивних, які націлені на створення умов для активного учасника освітнього процесу. Тому формування цілісної, гуманістично-орієнтованої мовної особистості, що здатна відтворювати цінності національної та універсальної культури, самореалізуватися та здійснювати моральну саморегуляцію, є ключовою метою мовної педагогіки.

Ключові слова: *мовна освіта, міжкультурна комунікація, мовна особистість, культура особистості, іноземномовна підготовка.*

Постановка проблеми. Мішель Фуко, вважає мову та дискурс не просто засобами комунікації, але і структурами влади та знань. Фуко розглядає мову як форму влади, що впливає на сприйняття та формування ідентичності, статусів та соціокультурних практик. Мова, в своїй суті, виступає не лише механізмом комунікації та пізнання, а й простором, де змагаються ідеї, ідентичності та влада [14]. Ідучи за Фуко, ми можемо розглядати мову як територію, де формуються, змінюються та стираються смисли, де крізь дискурсивні практики з'являються та зникнуть форми знань та влади. Це є місце, де дух народу, його етика та мораль, творяться, живуть та вмирають.

Мова стає ареною для формування людської особистості, що є архітектором духовних цінностей. За допомогою мовних практик та дискурсивних форм, як Фуко підкреслює, що індивід стає носієм властивих йому знань та влади, відтворюючи, переосмислюючи та трансформуючи соціокультурні контексти та нормативність [14, с. 33-34].

Мовна освіта, отже, має пріоритет у навчальних закладах всіх рівнів, від початкової до вищої школи, вона є не просто передачею знань, а й формуванням дискурсивних практик, що відображають соціокультурні, історичні та етичні виміри народу. Мовна підготовка майбутніх педагогів мусить імплікувати глибокий розуміння мови як медіації між індивідом та його соціокультурним контекстом, як засобу формування та переформування знань та влади у суспільстві [12].

Виклад основного матеріалу. Потреба визначення ключових компонентів аксіологічної платформи сучасної мовної освіти актуалізує характеристику цінностей, на які має спиратися мовна підготовка сучасних педагогів.

Цінність репрезентує властивість об'єктів оточуючого середовища, що демонструє їх важливість, позитивну чи негативну, для індивіда та колективу, вказуючи на об'єктивну важливість явищ, концепцій та предметів, яка визначається відповідно до потреб та інтересів соціального суб'єкта. Термін «цінності» було вперше конкретизовано Іммануїлом Кантом, який вивчав їх як засади, що керують людською поведінкою. Питання цінностей стає важливим само по собі, починаючи з другої половини XIX століття, особливо у роботах неокантіанців. Зокрема, Г. Ріккерт аналізує цінності як особливу сферу, не пов'язану з діяльністю суб'єкта та об'єкта. У його вченні визначено шість сфер буття (логіка, естетика, містика, етика, еротика, релігія), кожній з яких відповідає певний тип вічних універсальних цінностей (істина, краса, надособистісна святість, моральність, щастя, особиста святість). На противагу неокантіанській традиції, М. Вебер характеризує цінність як усвідомлений інтерес людини, що формується внаслідок впливу певної історичної епохи; відповідно, з розвитком суспільства зміст цінностей змінюється [7, с. 22].

Згідно з аксіологічною концепцією педагогіки життєтворчості, кожна система цінностей поєднує термінальні цінності-цілі (стійкі, універсальні системотворчі цінності, що зберігаються в різних соціокультурних системах протягом великих історичних періодів часу) та інструментальні цінності-засоби. Аксіологічний підхід дає змогу віднести до термінальних цінностей людства саму людину, її життя, здоров'я, щастя. На нашу думку, різні види освіти (у тому числі – мовна) водночас постають як термінальною цінністю, оскільки незаперечною є значущість освіти на кожному етапі історичного розвитку людства, так і інструментальною – через приналежність освіти до ключових соціальних інститутів, що забезпечують цей розвиток.

У свою чергу, сама освіта структурно охоплює низку цінностей, що позначають як її мету – знання, так і складники, які забезпечують досягнення такої мети – навчання та виховання. У зв'язку з цим, як зазначає Н. Бойченко, актуалізується питання особистісних та суспільних цілей освіти, яка потрібна насамперед для того, щоб посісти гідне місце у суспільстві. Людина отримує освіту заради здобуття в майбутньому певного соціального визнання, що дає змогу користуватися відповідними матеріальними та духовними благами, створює фундамент для майбутньої сім'ї й інших особистих проєктів. Водночас варто згадати ті цінності, що формально належать до інших соціальних систем і сфер суспільного життя (економічні, політичні, правові, релігійні, естетичні), проте також мотивують людину до здобуття освіти [2, с. 176–177].

Аспект етики та виховання у системі освіти, зокрема мовної, розкриває концепції освіти як ідеалів, які віддзеркалюють індивідуальні стремління та інтереси, за умови їхньої гармонії із соціальними стремліннями та інтересами. Отже, освітні цінності

кристалізуються у полі загальнолюдських та культурно-історичних, національних, ментальних уявлень, які певний народ має щодо виховних ідеалів[10, с. 10].

Міжкультурна ситуація сьогодення актуалізує знання, уміння, навички загальноєвропейського і глобального контексту. Така актуалізація передбачає усвідомлення важливості як рідної, так і інших культур шляхом визначення ціннісних орієнтацій, оволодіння культурними скарбами різних народів [8, с. 11]. У зв'язку з цим розвиток мовної освіти на сучасному етапі потребує дотримання об'єктивності в інтерпретації надбань, способу життя та характеру міжнародних спільнот засобами мови як головної умови реалізації етичного аспекту іноземномовної підготовки учнів та студентів.

Актуальність зазначеної умови пояснюється складністю і розмаїтістю глобалізаційних процесів на сучасному етапі розвитку людства, що передбачають посилення міжкультурної комунікації. Відповідно, зростає інтерес до мовної освіти, яка постає важливим інструментом життєдіяльності людини в полікультурній і мультилінгвальній людській спільноті. Вона сприяє веденню діалогу культур у глобалізованому світі, сприяючи розв'язанню різноманітних проблем. Мовна освіта є засобом формування особистісної свідомості, здатності людини бути соціально мобільною [5].

Гарантією дотримання зазначеної умови, на нашу думку, насамперед є усвідомлення молоддю того першорядного значення, яке надається вивченню іноземних мов у сучасному світі. А це, у свою чергу, передбачає ознайомлення учнів та студентів із головними тенденціями розвитку мовної (у тому числі – іноземномовної) освіти на рівні міжнародних спільнот як ключового чинника міжкультурної комунікації. Зазначені тенденції мають бути інтерпретовані максимально повно й об'єктивно, запорукою чого є характеристика

відповідних документів, які дають змогу інтерпретувати надбання, спосіб життя та характер міжнародних спільнот засобами мови. До головних документів, що можуть допомогти викладачам іноземної мови в реалізації етичного аспекту іноземномовної підготовки учнів та студентів належать: Рекомендація ЮНЕСКО «Про виховання в душі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва й миру і виховання в душі поваги прав людини та основних свобод» (19 листопада 1974 р.), Європейська хартія регіональних мов та національних меншин (5 листопада 1992 р.), Декларація принципів толерантності (16 листопада 1995 р.), Декларація про культуру миру (10 листопада 1998 р.), Загальна декларація ЮНЕСКО про культурне різноманіття (2 листопада 2001 р.), Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (листопад 2002 р.), Бухарестська декларація етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі (10 серпня 2005 р.), «Біла книга» з міжкультурного діалогу: «Жити разом у рівній гідності» (7 травня 2008 р.) [9, с. 12–15].

Дотримання викладачем об'єктивності в інтерпретації надбань, способу життя та характеру міжнародних спільнот передбачає і визначення ним стратегічних векторів розвитку мовної освіти європейського суспільства в сучасну епоху. На межі ХХ–ХХІ ст. Рада Європи (далі – РЄ) розпочинає розробку потужних освітніх проєктів для вироблення єдиних стандартів європейської освіти, яка була б спрямована на формування демократичної громадянськості та толерантності. Так, у 1997 р. був започаткований проєкт «Освіта, спрямована на виховання демократичної громадянськості», метою якого було залучення молоді до активного громадянства та переосмислення демократії і статусу громадянина в напрямку їх розповсюдження не тільки на представників «титольної» нації, але й на представників інших національних, етнічних, мовних, релігійних

спільнот. Проект РЄ «Мови, багатоманітність, громадянськість» спрямований на взаємопроникнення різних мов та культур в європейській шкільній та вищій освіті. РЄ започаткувала також проект міжкультурної освіти, що покликаний втілити на рівнях дошкільної, шкільної та вищої освіти принципу діалогу між різними культурами з метою формування знання та поваги до різних культур і мов [13, с. 39].

Під керівництвом Комісара Єврокомісії Л. Орбана у 2008 р. було підготовлено «КомюнікеБагатомовність: перевага для Європи і спільнезобов'язання», яке розглядає мовну політику як перехресну тему, що впливає на всі інші політичні питання ЄС. Цей документ визначає необхідні кроки для того, щоб мовна розмаїтість перетворилася на передумову солідарності й процвітання. Дві головні цілі політики багатомовності визначено так:

- підвищення обізнаності щодо цінності й можливості мовної розмаїтості в ЄС, сприяння усуненню бар'єрів у міжкультурному діалозі;
- надання всім громадянам реальної можливості навчитися спілкування двома мовами на додаток до їхньої рідної мови.

Країнам-членам ЄС запропоновано впроваджувати більш широкий спектр мов у систему освіти (від раннього віку до освіти для дорослих), а також рекомендовано здійснити оцінку і розвивати в майбутньому мовні навички, набуті поза межами офіційної системи освіти[1, с. 15].

Сучасний контекст соціокультурної дійсності акцентує важливість формування європейської самосвідомості, заснованої на колективному усвідомленні спільного коріння та можливостей єдиного європейського освітнього середовища. Початковою віхою в цьому контексті є концепція мовної ідентичності як вершинної цінності

громадського устрою, динамічного елемента історичного та соціокультурного прогресу. Вдосконалення мовної ідентичності у рамках іноземної підготовки зобов'язує до нейтральності при вивченні культур, стилю життя та особливостей глобальних колективів через мовні засоби.

Мовна ідентичність символізує комплекс особливостей та здібностей особи, визначаючи її спроможність створювати та аналізувати тексти, які характеризуються рівнем структурної складності, конкретністю мети, глибиною та адекватністю відтворення реальності. Становлення гармонійної, освіченої мовної ідентичності, яка орієнтована на цінності національної та універсальної культури, самовдосконалення та етичний самоконтроль, є пріоритетним завданням мовної освіти. Зокрема, В. Махінов розглядає стратегію «Європа Освіти» як маршрут до створення єдиного європейського соціокультурного середовища. У цьому середовищі, незважаючи на різноманіття національних освітніх структур, існує колективний імпульс до уніфікації їхніх фундаментальних компонентів [9, с. 12–15].

Оскільки мовна особистість існує в певній культурі, відображеній у мові, формах суспільної свідомості, нормах, стереотипах поведінки, певних артефактах, пріоритет у її формуванні належить цінностям (концептам смислів) народу, мова якого вивчається. На переконання В. Загородної, «для створення ефективної моделі навчання мови, необхідно приділити увагу феномену «вторинної мовної особистості», поняття якої охоплює сукупність здатностей людини до іншомовного спілкування на міжкультурному рівні, що позначає адекватну взаємодію з представниками інших культур» [6, с. 135].

Формування «вторинної мовної особистості» визначається не лише оволодінням певним вербальним кодом іноземної мови й умінням її практичного застосування у процесі комунікації, але й

одночасним утворенням у свідомості людини картини світу, притаманної носіям цієї мови як представникам певного соціуму. Тому навчання іноземної мови має бути спрямоване на залучення учнів до концептуальної системи іншого лінгвосоціуму. Таким чином, слід прагнути досягнення високого ступеня об'єктивності при аналізі культурних досягнень, життєвого стилю та особливостей міжнародних співтовариств за допомогою мовних інструментів, які стають ключовим елементом впровадження етичних принципів іноземномовної підготовки учнів та студентів.

Вторинна мовна ідентичність, що володіє вербально-семантичним кодом іншомовної системи, водночас як «мовним зображенням світу», так і «концептуальним зображенням світу» її носіїв, має потенціал бути активним учасником міжкультурної взаємодії у полікультурному середовищі, долає культурні бар'єри, демонструє повагу та толерантність до мови, культури та історії інших націй. Оволодіння такою компетентністю визначається як розвитком здатності використовувати адекватні мовленнєві техніки, так і розширенням знань, які є необхідними для учасників комунікації для забезпечення адекватного взаємодії та взаєморозуміння на міжкультурному рівні [6, с. 136].

У контексті постмодерністського розуміння, успішний міжкультурний діалог, що домінує у порозумінні між комунікантами, є недосяжним без строгого дотримання учасниками педагогічного діалогу принципів об'єктивності у трактуванні культурних доробків, життєвих парадигм та особливостей глобальних спільнот через устрій мовної освіти. Для втілення цього необхідно сформувані в студентів та учнів здатність до інтуїтивного осягнення життєвих стратегій носіїв дивергентних культур та виробити в них апетит до культурної конверсації.

Діалогічні взаємодії із представниками інших соціокультурних конгломератів підсилюються за наявності таких індивідуальних атрибутів, як рецептивність, автономність та інноваційність. Таким чином, сучасний іноземномовний освітній контекст має за мету не лише асиміляцію специфічних аспектів іноземної мови, але й інтеграцію студентів у глобальний процес міжкультурного діалогу, вокалізацію інтересу до явищ різнокультурної ментальності, ампліфікацію мотивації, і маніфестацію інтелектуальної, лінгвістичної, та креативної вітальності.

В рамках експлорації етнолінгвокультурної ідентичності країни, чия мова освоюється, іноземномовна педагогіка стає одним із найбільш резонансних інструментів та механізмів для самореалізації індивіда та цивілізаційних дисонансів. Цей процес орієнтований на креативну еволюцію сучасної людини як архітектора культурних перетворень на фоні синтезу універсальних та національно-специфічних цінностей [11, с. 135–136].

В рамках нашого наукового зондування, актуальність виокремлюється у розкритті практичних методів закріплення об'єктивності у тлумаченні культурних досягнень, життєвих концепцій та ідентичності глобальних об'єднань. На наш погляд, основоположними тут є аспекти професійної та особистісної зрілості педагога іноземної мови. Такий викладач повинен бути чутливим до проявів альтернативних культур, готовим реєструвати та акцептувати існуючі культурні дивергенції (на рівні етнічних традицій, професійної інтеракції, поведінкових моделей), і зможти створити діалог з представниками різних етносів, не намагаючись реорганізувати все за власними стандартами.

Мета кроскультурного навчання полягає у формуванні у майбутніх педагогів іноземної мови культурного усвідомлення.

Есенція цього усвідомлення переважно визначається здатністю, у контакті з іншою культурою, пізнати альтернативні життєві парадигми, інші ціннісні орієнтації, ревізувати власні погляди та відступити від стереотипів, а отже, інкорпорувати культурні норми альтернативної культури, постійно вдосконалюючи власну культурну компетентність.

Виконання вищезазначених критеріїв щодо кваліфікаційних засад фахівців з іноземних мов вимагає адекватного рівня лінгвістичної підготовки. Для досягнення цього необхідно зосередити зусилля на тих сегментах соціуму, які, завдяки своїй природі, вимагають максимально вірного відтворення культурних досягнень, життєвих стилів та особливостей міжнародних об'єднань через мову, яка виступає ключовим елементом реалізації етичної складової лінгвістичної підготовки учнів та студентів.

Висновки. Деконструкція об'єктивності в межах постмодерністського відображення зміщується з непостійністю знань і відносин, створюючи взаємообумовлені шари багатозначності в інтерпретації культурних досягнень та життєвих парадигм. Об'єктивність, у якій існує безліч можливих істин, переосмислюється як пластичний елемент, який розкривається через культурні та глобальні співтовариства, створюючи нові, гетерогенні інтерпретації реальності. В такому контексті, ідентичність та самість стають динамічними, перебудовуючись та переосмислюючись через нескінченні культурні діалоги та протиріччя, котрі відкривають нові можливості для пізнання та самопізнання.

У світі педагогічної гетерогенності і культурної інтертекстуальності сучасна освіта розвивається в умовах постійної взаємодії різноманітних педагогічних і культурних кодексів. Це формує поліфонічний амбівалентний діалог, де педагогічний процес стає простором для багатогранної взаємодії та міжкультурного

обміну, сприяючи формуванню нової культурної свідомості. Адаптація та трансформація культурних норм та цінностей забезпечують індивідуумові можливість для відкриття нових семантичних горизонтів та для постійного самовдосконалення в полі культурних зв'язків та взаємодій.

Мова як головний носій етичних кодексів та культурних значень стає вітальним елементом, що визначає місце індивіда в глобальному культурному просторі. Мова, будучи не тільки інструментом комунікації, але і медіатором між культурними та етичними системами, формує основу для глибокого інтелектуального та емоційного занурення у різноманітність мовних структур та значень, створюючи необмежений простір для міжкультурного діалогу та взаєморозуміння.

Заключна рефлексія та метафізика діалогу відкривають нові перспективи для педагогічної практики та міжкультурної взаємодії. Освітній процес, що зосереджується на розвитку критичного мислення, самоаналізу та трансформації власного досвіду, відкриває нові горизонти для особистісного та професійного розвитку. У світлі метафізики діалогу, освіта стає не лише процесом передачі знань, але й пошуком глибинних структур культурної самосвідомості, прагненням до глибшого розуміння феноменологічних та онтологічних аспектів буття.

Література:

1. Багатомовна Європа: тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі. Київ: Ленвіт, 2012. 168 с.
2. Бойченко Н. М. (2016) Аксіологічні та когнітивні виміри вищої освіти. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Філософія. Вип. 47(1).

3. Галицька М. М. (2004) Реалізація загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти у процесі навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах сфери туризму. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. № 19.

4. Дем'яненко О. Формування кроскультурної компетенції в процесі підготовки майбутнього викладача іноземної мови. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: філологічні науки. Вип. 89 (2). С. 203–206.

5. Державний стандарт початкової загальної освіти. Іноземні мови. URL: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/inoz-movi.pdf>.

6. Загороднова В. Ф. (2014) Навчання і виховання національно свідомої мовної особистості з аксіологічних позицій. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. 2014. Вип. 1.

7. Каріков С. А. (2011) Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури : навчальний посібник. Харків: НУЦЗУ.

8. Ланських О. Б. (2016) Філософські засади державної мовної політики в українській освіті: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.10 – філософія освіти; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ.

9. Махінов В. М. (2012) Теоретичні засади формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору (середина ХІХ – початок ХХ ст.): автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Луганськ.

10. Пономарьов О. С. (2010) Аксіологія освіти і формування національної еліти. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : збірник наукових праць. Харків : НТУ «ХПІ». Вип. 25.

11. Савченко О. О. (2016) Соціально-педагогічний вимір мовної освіти. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія. № 4 (31).

12. Савченко О. Я. Цінності, що об'єднують шкільну і педагогічну освіту. URL: <http://www.marschool40.net/savchenko-ooya.html>

13. Цінності об'єднаної Європи [Електронний ресурс]. URL:http://parlament.org.ua/upload/docs/European_Values.pdf

14. Foucault M. (2019) Power: the essential works of Michel Foucault 1954-1984. Penguin UK.

References:

1. Bahatomovna Yevropa: tendentsii u politytsi i praktytsi multylinhvizmu v Yevropi. Kyiv: Lenvit, 2012. 168 s.

2. Boichenko N. M. (2016) Aksiolohichni ta kohnityvni vymiry vyshchoi osvity. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Filosofiia. Vyp. 47(1).

3. Halytska M. M. (2004) Realizatsiia zahalnoievropeiskykh rekomendatsii z movnoi osvity u protsesi navchannia inozemnykh mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh sfery turyzmu. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. № 19.

4. Demianenko O. Formuvannia kroskulturnoi kompetentsii v protsesi pidhotovky maibutnoho vykladacha inozemnoi movy. Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: filolohichni nauky. Vyp. 89 (2). S. 203–206.

5. Derzhavnyi standart pochatkovoï zahalnoi osvity. Inozemni movy. URL: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/inoz-movi.pdf>.

6. Zahorodnova V. F. (2014) Navchannia i vykhovannia natsionalno svidomoi movnoi osobystosti z aksiolohichnykh pozytsii. Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Ser.: Pedahohichni nauky. 2014. Vyp. 1.

7. Karikov S. A. (2011) Filosofiia. Rozdily: Filosofska antropolohiia, sotsialna filosofiia, filosofiia kultury : navchalnyi posibnyk. Kharkiv: NUTsZU.

8. Lanskykh O. B. (2016) Filosofski zasady derzhavnoi movnoi polityky v ukrainskii osviti: avtoref. dys. ... kand. filos. nauk: 09.00.10 – filosofiia osvity; Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M.P. Drahomanova. Kyiv.

9. Makhinov V. M. (2012) Teoretychni zasady formuvannia movnoi osobystosti v istorii rozvytku yevropeiskoho sotsiokulturnoho osvitnoho prostoru (seredyna KhIKh – pochatok KhKh st.): avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk: 13.00.01 – zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky. Luhansk.

10. Ponomarov O. S. (2010) Aksiolohiia osvity i formuvannia natsionalnoi elity. Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity: zbirnyk naukovykh prats. Kharkiv : NTU «KhPI». Vyp. 25.

11. Savchenko O. O. (2016) Sotsialno-pedahohichni vymir movnoi osvity. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii: Filosofiia. № 4 (31).

12. Savchenko O. Ya. Tsinnosti, shcho obiednuiut shkilnu i pedahohichnu osvitu. URL: <http://www.marschool40.net/savchenko-o-ya.html>

13. Tsinnosti obiednanoi Yevropy [Elektronnyi resurs].
URL:http://parlament.org.ua/upload/docs/European_Values.pdf

14. Foucault M. (2019) Power: the essential works of Michel Foucault 1954-1984. Penguin UK.

Citation: Chzao Gan (2023). ETHICAL AND EDUCATIONAL ASPECT OF LANGUAGE EDUCATION OF FUTURE TEACHERS IN THE MODERN PHILOSOPHICAL PARADIGM. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 3(58). doi: 10.26886/2414-634X.3(58)2023.3

Copyright: Chzao Gan ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

III. PEDAGOGICAL SCIENCES

DOI 10.26886/2414-634X.3(58)2023.4

UDC378.015.37:378.091.212]:7

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF CREATIVE POTENTIAL OF ARTS FACULTY STUDENTS

Dong Jianbing, Postgraduate student

<http://orcid.org/0000-0002-7074-2080>

e-mail: liudastepanova@gmail.com

Dragomanov Ukraine State University, Kyiv, Ukraine

Based on the analysis of scientific literature, the article summarizes views of scientists on pedagogical conditions for effective training of specialists in the field of art education. The specifics of the professional training of teachers of musical art and choreography, which is conditioned by pedagogical orientation and different types of performing activities, have been determined. The author's definition of the creative potential of students of art faculties is offered. Based on the definition of the concept of "potential", the role of adequate pedagogical conditions for the formation of the creative potential of students of the faculties of arts, which is the result of the formation and self-realization of the individual through the disclosure of his potential opportunities for creative activity, is emphasized. The application of the methods of theoretical analysis, systematization and generalization made it possible to identify and substantiate the pedagogical conditions for the formation of the creative potential of students of the faculties of arts, which ensure its effectiveness.

Key words: *potential, students, creativity, art education, pedagogical conditions.*

аспірант, Дун Цзяньбін, Педагогічні умови формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв/ Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Київ, Україна

На основі аналізу наукової літератури у статті узагальнено погляди вчених щодо педагогічних умов ефективної підготовки фахівців у галузі мистецької освіти. Визначено специфіку фахової підготовки учителів музичного мистецтва та хореографії, яка зумовлюється педагогічною спрямованістю і різними видами виконавської діяльності; запропоновано авторське визначення творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв. Ґрунтуючись на визначенні поняття «потенціал», підкреслено роль адекватних педагогічних умов для формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв, який є результатом становлення і самореалізації особистості шляхом розкриття її потенційних можливостей щодо творчої діяльності. Застосування методів теоретичного аналізу, систематизації та узагальнення дозволило виділити та обґрунтувати педагогічні умови формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв, які забезпечують його ефективність.

Ключові слова: *потенціал, студенти, творчість, мистецька освіта, педагогічні умови.*

Вступ. Сучасні процеси глобалізації, інтенсивності полікультурної взаємодії, стрімкий розвиток інформаційних технологій вимагають входження в систему інноваційних соціальних відносин, зумовлюють необхідність реформування вищої освіти, пошуку нових підходів та технологій підготовки майбутніх фахівців у галузі

мистецької освіти, «здатних до глибокого осмислення навколишньої дійсності та розкриття учням художньої картини світу через призму духовності узагальнених чуттєвих образів різних видів мистецтв, формування їх внутрішнього світу, життєвої стратегії, ціннісних і моральних координат» [2, 2]. Означене потребує активізації свідомості людини через мистецтво.

У цьому процесі слід ураховувати зорієнтованість сучасного суспільства на підготовку педагога як сформованої особистості, інтелектуально розвиненої та творчої, здатної до інноваційної діяльності [6]. Стосовно вчителя мистецьких дисциплін – здатної до створення педагогічної інтерпретації музичного твору задля розкриття у свідомості учнів цілісної картини світу, поданої в художніх образах,

Саме мистецтво здатне успішно формувати творчу особистість, оскільки пов'язане з філософськими категоріями: «пізнання», «світогляд», «мислення» і здатне «розкривати сенс людського буття, впливати на внутрішній світ людини, розвиток її потреби в пізнанні та мисленні, формуванні її світогляду» [6, 93]. Тому формування творчої особистості вчителя мистецьких дисциплін передбачає розкриття його творчого потенціалу. Отже, в освітньому процесі підготовки студентів факультетів мистецтв до майбутньої творчої діяльності є актуальною проблема формування творчого потенціалу майбутніх фахівців, яка потребує визначення адекватних педагогічних умов – адже саме від них залежить успішність означеного процесу.

Аналіз останніх джерел із проблеми. Проблема творчості у педагогічному аспекті цікавить педагогів і науковців здавна. У різний час її розглядали В. Андрущенко, Н. Гузій, Ф. Дістервег, В. Загвязинський, І. Зазюн, Я. Коменський, Й. Песталоцці, С. Сисоєва, В. Сухомлинський, О. Шевченкота ін. Специфіку педагогіки мистецтва

представлено в наукових роботах Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Рудницької, О.Щолокової та інших науковців.

Особливості фахової підготовки вчителя музики та хореографії розглянуто українськими науковцями (А. Болгарським, Л. Гусейновою, А. Зайцевою, С. Калашник, А. Козир, О. Комаровською, С. Куценком, В. Орловим, Г. Побережною, А. Растригіною, О. Ростовським, Ю.Тараненко, П. Фризом та ін.) та китайськими дослідниками у дисертаціях останніх років (Ван Лу, Ван Ся, Ван Яюеці, Гу Цзін, Лі Цзяці, Лань Сінцзюнь, У Ціжуй, Хуан Яцянь, ЧжанСянюн та ін.).

Питання формування творчого потенціалу особистості в галузі мистецької освіти досліджували такі науковці, як С. Куценко, Л. Овсянецька, Н. Остапенко, С. Решетняк, І. Форостюк, О. Хижна, Ці Сянбо, ХуаВей та інші науковці.

Мета статті – узагальнити погляди науковців стосовно значення умов фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, визначити та обґрунтувати педагогічні умови, що забезпечать ефективність процесу формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв.

Виклад основного матеріалу. Творча діяльність учителів музичного мистецтва та хореографії визначається специфікою фахової підготовки і пов'язана з різними видами виконавської діяльності, що потребує сформованості художньо-образного мислення, здатності до осягнення змісту та інтерпретації музичного твору, досвіду публічних виступів, володіння виконавською технікою, емоційної переконливості у створенні художнього образу. Усе це є результатом становлення і самореалізації особистості шляхом розкриття її потенційних можливостей щодо творчої діяльності, тобто, формування її творчого потенціалу.

Розуміючи творчий потенціал студентів факультетів мистецтв як динамічне утворення, що відображає ресурсні можливості особистості у процесі її становлення на основі розвитку творчих здібностей та особистісних якостей, набуття мистецьких знань, досвіду виконавської та педагогічної діяльності, спрямованості на саморозвиток і творчу самореалізацію, зазначимо, що процес його формування вимагає особливої уваги до визначення і реалізації ефективних педагогічних умов.

Важливість визначення і створення необхідних умов зрозуміла, якщо брати до уваги сутність самого поняття «потенціал». У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» крім тлумачення потенціалу як сукупності «усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил», які «можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері» стосовно діяльності людини, зазначається, що потенціал – це також і «приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов» [3, 1087]. Тому саме в педагогіці, у процесі формування чи розвитку потенційних якостей, здібностей, можливостей особистості для його результативності так важливо створити адекватні умови. Отже, створення відповідних педагогічних умов має вирішальне значення для розробки методики формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв та ефективності її впровадження в освітній процес закладів вищої освіти.

Погоджуючись з висновками науковців стосовно того, що педагогічні умови «детермінуються сутністю змістом професійної підготовки, особливостями мистецької освіти» [4, 135], у визначенні педагогічних умов формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв підходимо з огляду на їх доцільність стосовно фахової спрямованості. Адже саме вона забезпечує ефективність

підготовки фахівців «на всіх етапах її функціонування», виконує «міжпредметну функцію і пов'язана з опануванням комплексу специфічних методів і прийомів вивчення професійно-орієнтованих ... дисциплін» [10, 348].

Зазначимо, що С. Куценко, акцентує важливість психологічної складової освітнього процесу з метою формування творчого потенціалу і відзначає необхідність створення психолого-педагогічних умов для його здійснення, розуміючи під психолого-педагогічними умовами організацію «навчально-виховного процесу, що позитивно сприятиме гармонійному розвитку студента» [7, 155].

За висновками досліджень науковців, на факультеті мистецтв педагогічні умови є спеціально створеними обставинами освітнього процесу, які створюються, зокрема: з метою позитивного впливу на його результативність (Г. Падалка); з метою підвищення якості та удосконалення фахової підготовки (Л. Варнавська; О. Піхтар); з метою формування умінь інтерпретації художніх творів (І. Полубоярина); з метою формування художньо-образного сприйняття (А. Джумеля); з метою спрямування навчального процесу на особистість, що спричиняє її «якісні внутрішні зміни» (О. Горбенко); з метою спрямування на творчу самореалізацію в процесі виконавської діяльності (А. Зайцева); з метою формування готовності до майбутньої педагогічної діяльності, зокрема, розвитку художньо-творчих здібностей учнів (Ю. Тараненко).

Як показує аналіз наукових джерел, дослідники, окреслюючи педагогічні умови, керуються тим, що формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв відбувається у процесі підготовки до виконавської діяльності, у ході якої необхідно створити оптимальні педагогічні умови для творчості. Тобто, як зазначає Ці Сяньбо, умови для вироблення в них творчого ставлення до

організації власної художньо-творчої діяльності, готовності до застосування власних талантів та ініціативи, а також спонукати майбутніх учителів музичного мистецтва «відійти від шаблонів і перейти у стан пошуку нового» [14, 72].

Суголосною є думка І. Степанюка стосовно процесу хореографічної підготовки студентів, умовою реалізації якого є необхідність розкрити індивідуальність, виховати «хореографа-творця з високим інтелектом, з парадоксальним та абстрактним мисленням, можливостями виражати внутрішній світ через індивідуальну форму руху, а також оволодіння педагогічними прийомами передачі своїх ідей та задумів учням» [11, 82].

У цьому контексті, розглядаючи умови розвитку творчого потенціалу в майбутніх учителів мистецьких дисциплін, О. Побірченковиділяє значення створення середовища із стимулювальною функцією, в якому формується потреба творчо інтерпретувати набуті у процесі навчання у виші знання. Тобто, формування творчого потенціалу потребує створення «атмосфери творчості, відкритості та позитиву, що сприяє розвитку самостійності, активного пізнання нового, застосування отриманих знань на практиці» [9, 225]. Дослідниця також звертає увагу на наявність у викладача вищого навчального закладу комунікативної та естетичної культури і високий рівень розвитку його творчого потенціалу, без чого неможливо сформувати і розвинути творчий потенціал студентів. Ще однією умовою О. Побірченко визначено застосування ефективних методів і форм організації творчої діяльності.

Ураховуючи важливість художньо-образного сприйняття для розвитку художньо-образного мислення майбутніх фахівців у галузі мистецької педагогіки, а саме, вчителів музичного мистецтва та хореографії А. Джумеля виділяє педагогічні умови активізації

поліхудожнього простору, творчої атмосфери для імпровізаційної діяльності, актуалізації інтегрованих мистецьких знань в освітньому процесі майбутніх фахівців [5].

Наявність сформованого творчого потенціалу фахівців у мистецькій освіті визначає також і їх здатність розвивати художньо-творчі здібності учнів, на що звертає увагу в своєму дослідженні Ю. Тараненко, відзначаючи необхідність реалізації наступних умов: мотивування до мистецько-педагогічної діяльності, забезпечення впровадження інноваційних методів і форм навчання та активізація рефлексивної діяльності [12]. При цьому передбачається, що крім можливостей розвитку художньо-творчих здібностей учнів, мотивування майбутніх учителів хореографії до їх майбутньої мистецько-педагогічної діяльності сприяє послідовному становленню їх власної творчої індивідуальності.

На формування позитивної мотивації майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації, як одну з необхідних умов мистецького навчання, вказує В. Степанов, який, крім означеної, акцентує також наступні умови: спрямованість на розвиток художньо-естетичного смаку студентів та збагачення їх музично-слухового досвіду; забезпечення міждисциплінарної інтеграції знань, умінь та навичок; забезпечення розвитку асоціативного креативного мислення; акцентування самостійності у процесі навчальної та продуктивної практичної діяльності [10].

Ефективність процесу формування творчого потенціалу студентів, як доводять дослідження Ці Сяньбо, забезпечує «ланцюжок» педагогічних умов, пов'язаних між собою таким чином, що кожна наступна витікає з попередньої, а кожна попередня обумовлює наступну. Послідовний характер процесу формування художньо-творчого потенціалу сприяє поступовому накопиченню

досвіду художньо-творчої діяльності, що обумовлює впровадження у процес виконавської підготовки системи образних навчально-творчих задач. В свою чергу, система образних навчально-творчих задач спирається на міждисциплінарну інтеграцію, а останньою умовою є інтеграція процесу формування художньо-творчого потенціалу бакалаврів музичного мистецтва в режим саморозвитку [14].

У результаті дослідження С. Куценком формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії було встановлено, що ефективність залежить від реалізації наступних, експериментально перевірених науковцем, педагогічних умов: цілеспрямованої позитивної мотивації студентів на віру в свої творчі сили, забезпечення комплексного розвитку індивідуально-творчих та діяльнісно-творчих здібностей студентів у процесі аудиторної роботи та удосконалення змісту, форм і методів у поза аудиторній мистецько-хореографічній діяльності [7].

У роботах науковців, що досліджували природу, сутність і умови формування творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін, окреслено важливість такої педагогічної умови, як створення творчої атмосфери занять, підтримки творчої ініціативи та самостійності у вирішенні художніх завдань (Ван Яюеці). Також, підкреслено важливість організації креативно зорієнтованого розвивальноосвітнього середовища та здійснення індивідуального творчого супроводу студентів (Хуа Вей).

Нам також близькі погляди вчених, які у сучасному мистецькому навчанні акцентують значення формування поліхудожнього світогляду (Ван Яюеці) та поліхудожнього середовища навчання (О.Рєброва) як необхідних педагогічних умов, що передбачають ефективність фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії, а також звертають увагу на забезпечення

поліхудожнього простору[2; 5]та міждисциплінарної інтеграції знань [10;14].

Стосовно останньої, варто відзначити особливу актуальність інтеграції навчальних дисциплін, акцентованої вченими у галузі мистецької освіти, оскільки майбутній учитель мистецтва, сформований у вищому навчальному закладі, метою якого є формування цілісної особистості фахівця, має володіти необхідними для успішної реалізації у майбутній професійній діяльності знаннями, навичками та уміннями.

Саме інтеграція навчальних дисциплін із застосуванням відповідних форм роботи зі студентами не лише забезпечують підвищення якості, глибини, систематизації знань, а й сприяють формуванню вмінь застосовувати набуті знання у практичній діяльності[1].

Виходячи із сутності творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв, та спираючись на опрацьовані наукові дослідження, необхідними педагогічними умовами процесу його формування визначаємо: урахування індивідуального досвіду і творчих можливостей студентів щодо художньої інтерпретації музичних творів; спрямування студентів на творче самовдосконалення та посилення відповідальності за результати власної навчальної та практично-творчої діяльності; встановлення продуктивного діалогу «викладач-студент» в освітньому процесі; забезпечення принципу міждисциплінарної інтеграції мистецьких знань.

Щодо першої умови, беручи до уваги факт індивідуальної сутності мистецтва ізважаючи на дослідження науковців, зазначимо, що творча особистість існує як індивідуальність, яка знаходить себе в результаті самовираження у художньо-творчій діяльності. Без урахування індивідуального досвіду на етапі виявлення прихованих

потенційних можливостей студентів щодо художньої інтерпретації музичних творів не обійтися: комусь потрібен ледь відчутний поштовх, а комусь – показ викладача, а хтось сам готовий виявляти ініціативу, має нестримний політ фантазії і відповідний рівень технічної підготовки. Тому вважаємо за доцільне зауважити, що там де творчість – там завжди має бути індивідуальний підхід і підтримка, що частково досягається створенням ситуацій успіху, особливо, що стосується практичних занять.

Успішне формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв можливе за умови другої умови – спрямування студентів на творче самовдосконалення та посилення відповідальності за результати власної навчальної та практично-творчої діяльності. Науковці зазначають, що «відсутність або загасання потреби до саморозвитку художньо-творчого характеру призводять до деградації особистості, натомість культивування потреб ... до самопізнання, самовизначення, самовдосконалення, самореалізації виводить ... на новий якісний рівень мистецького саморозвитку» [14, 72]. Умотивованість, цілеспрямованість, принциповість, наполегливість, відповідальність, потреба постійного самовдосконалення – це саме ті потенційні якості, які необхідно розкрити у кожного студента в процесі підготовки до майбутньої художньо-творчої діяльності.

Дві перші умови працюють на ефективність формування творчого потенціалу тільки при наявності третьої – встановлення продуктивного діалогу «викладач-студент» в освітньому процесі. Адже саме цей діалог передбачає та зумовлює і наявність креативного середовища, і повагу до особистісних досягнень (як викладача, так і студента). і атмосферу довіри, коли можна методом пошуку варіантів, можливо і помилкових, йти до створення художнього образу, відкритися емоційно і духовно, «не боятися бути

осміяним. За таких умов активізується уява, фантазія і творче мислення» [7, 158].

Щоб бути спроможним розкрити учням художню картину світу в усій її цілісності, майбутній вчитель мистецьких дисциплін має сам бути високоосвіченою духовною творчою особистістю. Саме цій меті підпорядковано визначення четвертої умови формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв – забезпечення принципу міждисциплінарної інтеграції мистецьких знань. Адже, як зазначає О. Олексюк, сучасна наука «поставила у центр досліджень всеохоплювальну міждисциплінарність, що інтегрує різні галузі наукового знання (не тільки соціально-гуманітарного, а й природничого) навколо проблеми цілісного пізнання Людини. Духовний компонент, закладений в основу мистецької освіти, стане тим наріжним каменем, який підніме освіту на засадах інтегративності, міждисциплінарності, цілісності» [8, 6].

У **висновках** зазначимо, що, у визначенні педагогічних умов, які забезпечують ефективність фахової підготовки та розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії, науковці акцентують інтелектуальну складову підготовки фахівця, інтеграцію мистецьких дисциплін, мотивування до творчої мистецько-педагогічної діяльності; підкреслюють важливість створення творчого середовища і творчої атмосфери занять, підтримки творчої ініціативи студента. Ґрунтуючись на аналізі сутності творчого потенціалу, узагальненні поглядів науковців щодо ефективних педагогічних умов фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, нами виділено педагогічні умови, які дозволяють забезпечити результативність формування творчого потенціалу студентів факультетів мистецтв. Подальші наукові дослідження спрямуємо на розробку ефективних методів означеного процесу.

Література:

1. Kanishevskaya, L., Matviienko, O., Pankiv, L., Pet'ko, L., Stepanova, L., Ragozina, V., Soichuk, R. (2020). Innovations in arts and cultural education: entrepreneurial aspect. *Journal of Entrepreneurship Education*, 23(1). <https://www.abacademies.org/articles/Innovations-in-arts-and-cultural-education-1528-2651-23-1-518.pdf>
2. Ван Яюєці. (2019), Формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання: дис. на здобуття наук. ступеня канд.пед. наук: спец. 13.00.02.Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ. 245 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад, і голов, ред. В. Т. Бусел. (2005). К; Ірпінь: ВТФ «Перун».1728 с.
4. Горбенко О. (2015), Педагогічні умови інструментально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Наукові записки. Вип. 139: Педагогічні науки. Кіровоград. С. 135-139.
5. Джумеля А.З. (2021), Формування художньо-образного сприйняття майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії засобами пластичного інтонування: дис. на здобуття наук. ступеня канд.пед. наук: спец. 13.00.02.Нац. пед. ун-т ім. Київ, 280 с.
6. Качур М.М., Степанова Л.П. (2022), Професійна підготовка вчителів мистецтва у системі полікультурної освіти. Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р.). Мукачево. С. 92-93.
7. Куценко С. (2014), Психолого-педагогічні умови формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії засобами народно-сценічного танцю. Проблеми підготовки сучасного

вчителя. Уманський держ.пед. ун-т імені Павла Тичини.№ 9(2). С. 154-160.

8. Олексюк О.М. (2019), Розвиток духовного потенціалу особистості у постнекласичній мистецькій освіті: монографія. Київ. 268 с.

9. Побірченко О.(2013), Розвиток творчого потенціалу в майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Проблеми підготовки сучасного вчителя. № 8(1). С. 221-227.

10. Степанов В.А. (2018), Педагогічні умови навчання майбутніх учителів музики мультимедійному аранжуванню в процесі фахової підготовки. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. №1(60): Педагогічні науки. Миколаїв. С. 348-352.

11. Степанюк І. В. (2021), Особливості формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії. Академічні студії. Вип. 1: Педагогіка. С. 80-86.

12. Тараненко Ю. П. (2017), Підготовка майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів:дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04Бердянський держ.пед. ун-т, Бердянськ. 282 с.

13. Хуа Вей. (2017), Формування творчого потенціалу майбутніх учителів музики. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського №2(115). С 105-109.

14. Ці Сяньбо. (2016),Формування художньо-творчого потенціалу бакалаврів музичного мистецтва:дис.на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Нац. пед. ун-т ім. М. П.Драгоманова. Київ, 216 с.

References:

1. Kanishevskaya, L., Matviienko, O., Pankiv, L., Pet'ko, L., Stepanov, L., Ragozina, V., Soichuk, R. (2020). Innovations in arts and cultural education: entrepreneurial aspect. *Journal of Entrepreneurship Education*, 23(1). <https://www.abacademies.org/articles/Innovations-in-arts-and-cultural-education-1528-2651-23-1-518.pdf> (in English).

2. Wang Yayueqi. (2019), The formation of polyartistic worldview of future teachers of music of China and Ukraine in the process of piano learning. Dis. for science. Degree of Cand. ped. Science: special. 13.00.02. Nat. ped. Univ. M.P. Dragomanova. Kyiv. 245 p.

3. Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions and additions) / Introduction, and head, ed. V.T. Busel. (2005). K; Irpin: VTF "Perun". 1728 p. (in Ukrainian).

4. Horbenko O. (2015), Pedagogical conditions of instrumental and performance competence of future music teachers. Academic notes. Vol.139: Pedagogical sciences. Kirovohrad. P. 135-139 (in Ukrainian).

5. Dzhumelia A. Formation of artistic and figurative perception of future teachers of music and choreography by means of plastic intonation. Dis. for science. Degree of Cand. ped. Science: special. 13.00.02. Nat. ped. Univ. M.P. Dragomanova. Kyiv. 280 p. (in Ukrainian).

6. Kachur M. M., Stepanova L. P. (2022), Professional training of art teachers in the system of multicultural education. Modern trends in the development of science and education in the conditions of the deepening of European integration processes: materials of the II Intern. Scientific and Practical Conf. (May 12-13, 2022). Mukachevo. P. 92-93 (in Ukrainian).

7. Kutsenko S. (2014), Psychological and pedagogical conditions of forming the creative potential of future teacher of choreography using the folk-stage dance. Problems of modern teacher training. Uman State. Ped. Univ. named after Pavlo Tychna. No. 9(2). P. 154-160 (in Ukrainian).

8. Oleksyuk O.M. (2019), Development of the spiritual potential of the individual in post-non-classical art education: monograph. Kyiv. 268 p.

9. Pobirchenko O. (2013), Development of creative potential in future teachers of art disciplines. Problems of modern teacher training. No 8 (Part 1). P. 221-227 (in Ukrainian).

10. Stepanov V. A. (2018), Pedagogical conditions of multimedia arrangement training of future teachers of music in the process of professional preparation. Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlynskyi. №1(60): Pedagogical sciences.P. 348-352(in Ukrainian).

11. Stepaniuk I. V. (2021), Peculiarities of the formation of the creative potential of the future choreography teacher. Academicstudies. Vol. 1: Pedagogy. P. 80-86(in Ukrainian).

12. Taranenko J. P. (2017), Training of future teachers of choreography for being able to develop the artistic and creative abilities of junior schoolchildren. Dis. forscience. Degree of Cand. ped. Science: special.13.00.04.Berdyansk state ped. Univ. Berdyansk. 282 p. (in Ukrainian).

13. Hua Wei. (2017), Forming the creative potential of future teachers of musical art in the process of training piano playing. Scientific bulletin of K.D. Ushynskyi South Ukrainian National Pedagogical University No. 2(115).P.C 105-109 (in Ukrainian).

14. Tsi Sianbo. (2016). Artistic and creative potential formation of bachelors of music. Dis. forscience. Degree of Cand. ped. Science: special. 13.00.02. Nat. ped. Univ. M.P. Dragomanova. Kyiv. 216 p. (in Ukrainian).

Citation: Dong Jianbing (2023). PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF CREATIVE POTENTIAL OF ARTS FACULTY STUDENTS. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 3(58). doi: 10.26886/2414-634X.3(58)2023.4

Copyright: Dong Jianbing ©. 2023. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this

journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

DOI 10.26886/2414-634X.3(58)2023.5

UDC: 378.016:78

**METHOD OF DIAGNOSTICS OF VOCAL PERFORMANCE
COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC**

Yang Yinshi, Postgraduate student

<https://orcid.org/0000-0003-2196-9008>

e-mail: zhjaill55@163.com

National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

The article discusses the criterion apparatus and methodology for diagnosing the vocal and executive competence of future teachers of musical art. The structure of the identified phenomenon is defined: motivational-directed, known-innovative and operational-creative components, each of which includes elements that characterize and reveal their essence.

The motivational-directed component is characterized by the direction of students to understand the own vocal and executive opportunities for solo public-executive activities for school children, awareness of the importance of the formation of vocal-executive competence. The non-innovative component – accumulates the accumulated the saurus of subject knowledge, skills and abilities in the field of vocal art for meaning fuluse of vocal training in practice in order to increase the level of vocal and executive competence. The active-creative component – provides creative elaboration of vocal works, independent embodiment of creative interpretation of the vocal work in order to conduct concert-performing activities for school children. The diagnostic work

allowed to give the levels of formation of vocal-executive competence of students of art faculties quantitative and qualitative characteristics.

Keywords: vocal and executive competence, future music teacher, component structure, diagnostic methodology, the final stage of the experiment.

Янь Інши, Методика діагностики вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва / Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Київ, Україна

У статті розглядаються критеріальний апарат і методика діагностики вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Структурою означеного феномена визначено: мотиваційно-спрямований, знаннєво-інноваційний та діяльнісно-креативний компоненти, кожен з яких включає елементи, які характеризують і розкривають їх сутність.

Мотиваційно-спрямований компонент характеризується направленістю студентів на розуміння власних вокально-виконавських можливостей для проведення сольної публічно-виконавської діяльності для школярів, усвідомлення значущості формування вокально-виконавської компетентності. Знаннєво-інноваційний компонент – акумулює накопичений тезаурус предметних знань, умінь і навичок у сфері вокального мистецтва для осмисленого використання здобутого на практиці вокальної підготовки з метою підвищення рівня вокально-виконавської компетентності. Діяльнісно-креативний компонент – забезпечує творче опрацювання вокальних творів, самостійне втілення творчої інтерпретації вокального твору з метою проведення концертно-виконавській діяльності для школярів. Проведена

діагностична робота дозволила надати рівням сформованості вокально-виконавської компетентності студентів факультетів мистецтв кількісні та якісні характеристики.

Ключові слова: *вокально-виконавська компетентність, майбутній учитель музичного мистецтва, компонентна структура, методика діагностики, констатувальний етап експерименту.*

Вступ. У сучасному освітньому просторі України актуальною лишається проблема формування професійної компетентності спеціалістів у галузі мистецької освіти здатних до новацій, які, відповідно, будуть задіяні у якості вчителів музичного мистецтва у освітніх закладах в роботі з підростаючим поколінням. Сьогоднішні студенти факультетів мистецтв ЗВО України завтра нестимуть у світ свої найвагоміші здобутки практично апробовані в роки навчання, це когорта вчителів-новаторів, висококласних та високопродуктивних спеціалістів, компетентних фахівців. Освіта є результатом навчально-пізнавальної діяльності особистості, отже підвищення освітнього рівня населення у значущості здобування освіти стає пріоритетною цінністю Людства. Виховання підростаючого покоління засобами вокального виконавства – дієвий спосіб залучення молоді до музичного мистецтва та освіченості у цій галузі.

Вокально-виконавська компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва розглядається з позиції аксіологічного, особистісно-зорієнтованого, творчо-проективного підходів.

Аналіз останніх джерел із проблеми. У дослідженнях таких науковців як Е. Абдуллін, Л. Гусейнова, О. Єременко, А. Зайцева, Н. Згурська, Е. Карпова, А. Козир, В. Крицький, В. Орлов, Г. Падалка, А. Растрігіна, О. Ростовський, О. Рудницька та інших [1; 3; 5; 6; 7; 9;

11; 12; 13; 14 та ін.], розглядається питання специфіки фахової підготовки вчителя музичного мистецтва у різних напрямках музично-педагогічної діяльності.

Мета статті полягає в розкритті діагностичних методик формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Тож питання ефективної фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-педагогічної роботи засобами вокального виконавства школі виступає актуальною проблемою. Вирішення проблеми ми представляємо у дослідженні з формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. В основі організації процесу формування вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва лежить структура, яка містить: мотиваційно-спрямований, знаннєво-інноваційний, діяльнісно-креативний компоненти, кожен із яких включає елементи, які характеризують і розкривають їх сутність.

Мотиваційно-спрямований компонент характеризується направленістю студентів на розуміння власних вокально-виконавських можливостей для проведення сольної публічно-виконавської діяльності для школярів, усвідомлення значущості формування вокально-виконавської компетентності. Даний компонент характеризується виявленням міри фахової вмотивованості до вокально-виконавської діяльності студентів та сприяє: усвідомленому спрямуванню студентів до сольного виконавства (колективні та сольні концерти); виявленню активності до вокальної самореалізації (конкурси, фестивалі тощо.); уміннями використовувати засоби вокального виконавства. Організація педагогічної роботи передбачає творче спрямування студентів до

вокально-виконавської діяльності, яке реалізується у прагненні до професійного самовдосконалення, самостійності, ініціативи студентів (за Економовою)[4, с. 44-45], та відзначається педагогічною підтримкою студентів до проведення сольної вокально-виконавської практики у період їх навчання на факультетах мистецтв. Організація педагогічної роботи передбачає спонукання студентів до пізнання нового, дослідження й аналізу музичних явищ, продукування ідей, активізації використання засобів вокального виконавства студентів.

Другий компонент структури визначається як *знаннєво-інноваційний*, характеризується ступенем фахової спрямованості студентів у сфері вокального мистецтва, відображає форми і методи вокального виконавства. Він розкриває сутність розвивального процесу та має багатоаспектний характер і скеровує фахово-технологічне, методичне та практичне забезпечення цього процесу. Педагогічна робота спрямована на спонукання студентів до виявлення активності, ініціативності, самостійності під час розв'язання навчально-творчих задач, виступає своєрідною квінтесенцією навчання, характеризується свідомим, цілеспрямованим накопиченням знаннєвого та практично-діяльнісного ресурсу студентів у роботі над вокальним твором з метою створення виконавської моделі вокального твору та її практичного впровадження. Знаннєво-інноваційний компонент – характеризується накопиченим тезаурусом предметних знань, умінь і навичок у сфері вокального мистецтва для осмисленого використання здобутого у практику вокальної підготовки з метою підвищення рівня вокально-виконавської компетентності студентів.

Третій, визначений як *діяльнісно-креативний компонент* структури акумулює функціонування всієї структурної моделі формування вокально-виконавської компетентності майбутніх

учителів музичного мистецтва. Педагогічна робота спрямована до створення сприятливого мікроклімату, використання інноваційних методів і форм у творчості, активізації уваги студентів у використанні художнього слова, дотриманні регламенту у роботі з виконання навчально-творчих завдань, імпровізаційності розкриття художнього образу вокального твору (підтриманих методами: володіння виконавсько-мовленнєвими уміннями пластичного та дикційно-динамічного інтонування; артистичного комбінування образів вокальних творів та ін.), ефективного впровадження інтерпретаційної моделі вокального твору, у досягненні сформованості вокально-виконавської компетентності студентів.

З метою оптимізації процесу дослідження були застосовані педагогічні умови, а саме: організація навчального процесу, який включає пряме і дотичне керівництво (передбачає співтворчість з викладачем, а також самостійну діяльність студентів); зобов'язання дотримуватися регламенту в роботі голосового апарату (уникнення перевтоми); спонукання студентів до творчої самореалізації у різних формах творчої діяльності.

У нашому дослідженні розробка критеріїв здійснюється на основі змісту поняття «вокально-виконавська компетентність», врахування міждисциплінарних зв'язків, специфіки виконання вокальних творів для учнів шкільного віку, використання інноваційних технологій і утворює систему відображену у розробленій методичній моделі дослідження.

Нами виявлено критерій *міра фахової вмотивованості до вокально-виконавської діяльності*, показниками якого є: наявність потреби до вокального виконавства; здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокальної самореалізації; уміння використовувати засоби вокального виконавства. Наступний критерій

ступінь фахової спрямованості у сфері вокального виконавства, показниками якого виступають: вільне володіння фаховим тезаурусом; усвідомлення студентів у виявленні набутих компетенцій; здатність до використання форм і методів вокального виконавства. Третій критерій *міра творчого опрацювання вокальних творів*, показниками якого є: міра усвідомлення значущості вокального виконавства; вільне володіння виконавсько-мовленнєвим апаратом; уміння імпровізаційного розкриття художнього образу вокального твору.

На першому етапі експериментального дослідження був проведений констатувальний експеримент, з метою визначення у студентів вихідного рівня: здатності студентів до вокальної самореалізації; знання засобів вокального виконавства, оволодіння сучасними педагогічними технологіями; сформованості виконавських умінь; здатності до педагогічної творчості. На констатувальному етапі експерименту були використані такі методи: впровадження контрольних і тестових робіт для виявлення рівня знань, умінь щодо готовності студентів до музично-педагогічної діяльності зі школярами; анкетування для виявлення спрямованості студентів до формування вокально-виконавської компетентності; наукове спостереження з метою виявлення динаміки рівня фахового розвитку та активності студентів у процесі роботи над вокальним твором у набутті вокально-виконавської компетентності студентами факультету мистецтв у вищому навчальному закладі та ін.

На протязі проведення констатувального експерименту в контрольній та експериментальній групах проведені початкові зрізи для виявлення рівнів якості знань та умінь, здатності до творчої діяльності, зосередженості на вокально-виконавських компетенціях, за напрямками: 1) відповідність власних вокально-виконавських

можливостей студентів для проведення сольної публічно-виконавської діяльності для школярів; 2) усвідомлення значущості формування вокально-виконавської компетентності – накопичений тезаурус (предметні знання, уміння і навички у сфері вокального мистецтва) та осмислене використання здобутого на практиці; 3) володіння ефективними методами в опрацюванні вокальних творів та самостійне втілення творчої інтерпретації вокального твору.

У дослідженні взяли участь близько 150 студентів, що опрацьовували розроблені нами анкети-опитувальники, які уможливили з'ясувати та узагальнити їх думки.

За першим напрямом було виявлено, що 62% студентів розуміють необхідність набуття додаткових компетенцій, які б допомогли зайняти достойне місце у соціумі, бути конкурентоспроможними; виконавська діяльність для переважної більшості опитуваних виступає додатковим стимулом до саморозвитку та самовдосконалення, окрім того, це допоможе підготуватись до якісного проведення публічно-виконавської діяльності вагової складової професійної самореалізації вчителя музичного мистецтва. Значна частина опитаних студентів (75 %) вважають музично-виконавську діяльність складовою професійної діяльності вчителя музичного мистецтва і виявили готовність до її здійснення вважаючи достатніми для даної діяльності власні вокально-виконавські можливості для здійснення публічно-виконавської діяльності для школярів. Поряд із тим, 25% опитуваних вказують на те, що не зовсім ясно розуміють те, з якою метою вчитель музичного мистецтва повинен виступати як вокаліст-виконавець у шкільному середовищі, це додаткове навантаження у позаурочний час.

За другим напрямом нам необхідно було виявити усвідомлення реципієнтами значущості формування вокально-виконавської компетентності; виявлення накопиченого тезаурусу предметних знань, умінь, навички у сфері вокального мистецтва, використання здобутого на практиці. З цією метою було проведено наступне анкетування. На запропоноване нами запитання «Чи цікавить Вас вокально-виконавська діяльність?» студенти одностайно надали відповідь «так». На наступне запитання анкети «Скільки разів як солісти-вокалісти Ви приймали участь у концертах?» 12% студентів відповіли «неодноразово», 7% студентів відповіли «декілька разів», а решта студентів надали відповідь «жодного разу». Запитання «Які ознаки вокально-виконавської компетентності вчителя музичного мистецтва?» викликало у студентів ускладнення з відповіддю, однак ми отримали такі відповіді: 46% - «прагнення впізнати нове»; 25% – «бажання самовиражатись у вокально-виконавській діяльності»; 10% – «креативність»; 19% – «попередній досвід вокального виконавства». Наступне запитання «Чим для Вас приваблива вокально-виконавська діяльність для школярів?» уможливило отримання таких відповідей: «розвиває інтерес учнів до мистецтва» – 35% ; «дає можливість вчителю музичного мистецтва проявляти вокальні здібності – 31% ; «вдосконалює педагогічну майстерність вчителя музичного мистецтва» – 7%; «дає можливість запроваджувати нові методи і форми роботи зі школярами» – 22%; «бажання дізнатись щось нове» – 5%. Також, було надано можливість написати свою думку у графі «інше», однак ми не отримали відповідей.

Далі нам потрібно було встановити чи володіють студенти розумінням особливостей проведення вокально-виконавської діяльності у шкільному середовищі? Так на питання: «Які саме

вокальні творів Ви вважаєте доречними для виконання перед шкільною аудиторією слухачів? Який репертуар буде прийнятним для непідготовленого слухача-школяра? Студенти надали відповіді: «Популярні вокальні твори» – 2%; «Пісні для дітей» – 50%; «Відомі пісні, щоб провести навчальну гру (співаймо разом)» – 25%; «Виконання вокального твору» та паралельного показу виконання цього твору відомими виконавцями (використання «засобів мультимедіа») – 23% опитуваних. Проведено опитування: «Якими діагностичними методами Ви володієте вільно?» студентам необхідно було обрати всі можливі варіанти відповідей. Нами було запропоновано такі позиції: «опитування» – 85 %; «бесіда» – 99%; «анкетування» – 99%; «спостереження» – 15%; «інтерв'ювання» – 5 %; «вивчення стану проблеми» – 5 %; «аналіз вокального твору» – 2 %; «аналіз досвіду роботи вчителів-новаторів» – 1%; «кількісне оброблення результатів дослідження» - %; «педагогічний експеримент» - %; «інше» - 0 % опитуваних.

На наступне запитання «Що Ви вважаєте головною складовою успішного проведення вокального концерту?» студенти відповіли: «Впевненість у своїх вокальних можливостях та артистичних здібностях» – 85%; «Чітке бачення мети проведення вокального концерту для школярів» – 55%; «наполегливість і зацікавленість процесом сольо-виконавської діяльності; «Пошук і внесення новизни у діяльність учителя музичного мистецтва – вокаліста-виконавця за ознаками пошуку та ефективного відтворення художнього образу кожного вокального твору» – близько 25% студентів.

Таким чином, проведене анкетування уможливило з'ясувати те, наскільки студенти зацікавлені та обізнані з особливостями проведення вокально-виконавської діяльності у шкільному середовищі.

Необхідним для нашого дослідження постало вивчення мотивів, які спонукають майбутніх учителів музичного мистецтва до набуття вміння здійснювати вокально-виконавську діяльність. У процесі діагностики важливо диференціювати мотиви оволодіння студентами фаховими компетентностями, мотиви підвищення фахового рівня та мотиви соціальної значущості професійної діяльності вчителя-виконавця. Ми здійснили певну діагностику за допомогою модифікованого опитувальника А. Реана, В. Якуніна «Методика вивчення мотивів навчальної діяльності». З'ясувалось, що більш вагомими є мотиви пов'язані з самореалізацією та самовиявленням. Так, опитаними студентами були вказані такі мотиви: вміти використовувати набуті вокальні вміння у сольо-виконавській практиці (95%); успішно здійснювати музично-педагогічну діяльність (89%); набути креативних умінь які сприятимуть художньо-образному та артистичному виконанню вокальних творів (75%); отримувати міцні мистецькі знання (78%). Завдяки цьому уможливилось виявлення переваги одних мотивів над іншими з наведеного переліку зовнішніх та внутрішніх мотивів навчання, які спонукають майбутніх учителів музичного мистецтва до набуття вокально-виконавської компетентності. Результати аналізу вихідного рівня сформованості певних мотивів унаочнено в таблиці 1.1.

Поряд із тим, ми залучили студентів до заповнення картки самооцінки щодо «Здатності адекватної самооцінки до здійснення вокального виконавства» запропоновану О. Моторнюк, та нами модифіковану [9]. Критеріями оцінки були обрані мотивація, креативність, вокально-виконавські здібності. У запропонованій таблиці студент мав самостійно: відмітити ступінь прояву критерію педагогічної оцінки здатності до інноваційної діяльності. Наступними завданнями постали: з'єднати точки й побудувати графічний профіль;

проаналізувати загальну оцінку та поведінку (динаміку) графіка на фрагментах «мотивація», «креативність», «вокально-виконавські здібності». Ступінь прояву кожного такого критерію студенти самостійно оцінювали за 12 бальною шкалою: від 1 до 3 балів – низький рівень готовності вчителя музичного мистецтва до інноваційної діяльності; від 4 до 6 балів – середній рівень готовності вчителя музичного мистецтва до інноваційної діяльності; від 7 до 9 балів – достатній рівень готовності вчителя музичного мистецтва до інноваційної діяльності; від 10 до 12 балів – високий рівень готовності вчителя музичного мистецтва до інноваційної діяльності.

Таблиця №1.

Рівень сформованості зовнішніх та внутрішніх мотивів навчання, які спонукають майбутніх учителів музичного мистецтва до набуття вокально-виконавської компетентності

№	Мотиви	Відповіді %
1	Освоїти різні прийоми організації та проведення музично-виконавської діяльності	22%
2	Оволодіти методами організації та проведення вокально-виконавської діяльності у шкільному середовищі	35%
3	Отримувати міцні мистецькі знання	78%
4	Вміти використовувати набуті вокальні вміння у сольоно-виконавській практиці	95%
5	Вміти зацікавлювати учнів	28%
6	Отримати інтелектуальне задоволення від процесу використання здобутих фахових знань і вмінь	20%

7	Реалізувати свої задуми та прагнення проводити вокально-виконавську діяльність для школярів	80%
8	Набути креативних умінь які сприятимуть художньо-образному та артистичному виконанню вокальних творів	75%
9	Успішно здійснювати музично-педагогічну діяльність	89%

Отримані результати уможливили ствердження того, що переважна більшість студентів має стійку потребу працюючи за фахом здійснювати вокально-виконавську діяльність. Більшість студентів висловлюють думку щодо нових підходів до виховної роботи з учнями у школі. Необхідним постало також отримання даних про те, що більшість студентів із задоволенням виконують творчі навчальні завдання із застосуванням вокальних знань, умінь, навичок. Це уможливило проведення тестування серед студентів для з'ясування мотивації до набуття низки компетенцій для формування вокально-виконавської компетентності за А. Карелінім[14].

Вимірювання рівня мотивації набуття до набуття низки компетенцій для формування вокально-виконавської компетентності нами здійснювалось за допомогою шкали, що передбачає 22 судження, та два варіанти відповідей – «так» або «ні». Підсумовуються лише отримані відповіді, які співпадають з ключовими (вокально-виконавська інтерпретація вокального твору; вокально-виконавська імпровізація; створення художнього образу вокального твору; втілення художнього образу у процесі виконання вокального твору; артистичність виконання вокального твору). За результатами проведеного тестування студентів було віднесено до відповідних рівнів. До *високого рівня* було віднесено

7,6% студентів, що набрали від 16 до 19 балів. До *середнього рівня* було зараховано 37,2% опитуваних, що за результатами тестування отримали від 12 до 15 балів. До *низького рівня* було віднесено студентів, які отримали від 2 до 11 балів – 54,5%.

Таблиця №2.

Результати тестової роботи

Група	Середня кількість правильних відповідей	Середній Тестовий бал
ЕГ	7,5	6,6
КГ	7,7	6,7

У цьому процесі доцільним постало проведення анкетування, та його обробку, що уможливило засвідчити деякі невіршені питання. Відповідно, при обробці отриманих результатів було з'ясовано, що групи ЕГ та КГ є подібними. У ході порівняння кількісних характеристик рівнів сформованості мотиваційно-спрямованого компоненту було виявлено 6,65% студентів із високим рівнем спрямованості до набуття фахових знань, умінь і навичок за напрямом формування вокально-виконавської компетентності. Середній рівень виявили 35,9% респондентів. Студенти низького рівня (57,19%) продемонстрували відсутність цілеспрямованого виконання навчальних дій, неспроможність самостійно вивчати вокальні твори, оцінювати взірці вокально-виконавського мистецтва, виявили епізодичне виконання навчальних завдань (через занижену самооцінку вокального виконавства та недостатність сформованості магістральних компетенцій у напрямку використання доцільних засобів вокального виконавства, не володінням вміннями послідовності інтерпретаційної роботи над вокальним твором, тощо).

Таблиця №3

Компонент: мотиваційно-спрямований			
Показник	Критерій: міра фахової вмотивованості до вокально-виконавської діяльності		
	Високий	Середній	Низький
1. Наявність потреби до вокального виконавства;	1. Стійка потреба до здійснення вокально-виконавської діяльності (висока активність під час роботи над навчальними завданнями);	1. Вибірковий інтерес до вокально-виконавської діяльності, не стійка потреба у до вивчення вокальних творів за навчальною програмою з метою їх концертного виконання;	1. Низький рівень у здійсненні будь-якої сольної музично-виконавської діяльності у школі(відсутність потреби в досконалому вивченні вокальних творів за навчальної програми).
2. Здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокальної самореалізації;	2. Висока адекватність самооцінки власних компетенцій для здійснення вокально-виконавської діяльності;	2.Посередня адекватність самооцінки власних компетенцій, невпевненість у власних можливостях для здійснення вокально-виконавської діяльності(виявляє оцінні судження художньо-образного та артистичного виконання, що здійснюється під керівництвом викладача);	2. Не виявляє адекватності в оцінці рівня власних вокально-виконавських компетенцій, що перешкоджає свідомому оволодінню необхідними знаннями, уміннями й практичному впровадженню навичок (оцінні судження можливі лише за активної участі викладача).
3.Уміння використовувати засоби вокального виконавства	3. Усвідомлене використання засобів вокального виконавства, пошук оригінальних вокально-виконавських моделей;	3. Студент виявляє вибірковий інтерес до використання певних, зрозумілих йому засобів вокального виконавства;	3. Студент не виявляє зацікавленості до використання різноманітних засобів вокального виконавства, проявляє примітивну вибірковість.

У процесі діагностування за другим критерієм:ступінь фахової спрямованості у сфері вокального мистецтва, нам важливо було

визначити, як майбутні вчителі музики зможуть виконати навчальні завдання щодо володіння фаховими знаннями та використання їх у навчальній роботі над вокальним твором. З цією метою нами було впроваджено декілька контрольних робіт. Для діагностування за першим показником, а саме: уміння володіти фаховим тезаурусом було введено контрольну роботу «Пілотне планування роботи над вокальним твором».

Здійснення діагностики за другим показником: здатність до ефективного використання інформаційних технологій у навчальній діяльності передбачало введення контрольної роботи «Твій рівень». Контрольна робота містить чотири рівня. Загальна кількість балів за написання контрольної роботи становить 12 балів, але в процесі оцінювання нами враховувалось те, що дванадцять балів передбачають, як досконалість знань, так і використання студентом творчого підходу. Отже, якщо студент дав відповіді на запитання: I рівня – отримує 1 – 3 балів; I та II рівнів – отримує 4 – 6 балів; I – III рівень 7 – 9 балів; I – IV рівень – 10 – 12 балів.

Діагностування за третім показником критерію знаннево-інноваційного компоненту, а саме: уміння використовувати засоби вокального виконавства у вирішення вокально-виконавських навчальних завдань було здійснено за допомогою проведення серед студентів контрольної роботи «Творче вирішення».

Зазначимо, що загальна кількість ІЗЕТ у кожній контрольній роботі дорівнює одинадцяти. Рівень знань кожного студента визначався за формулою:

$$K = \frac{n}{N}$$

Далі, нами було проаналізовано відомості, що ми отримали при проведенні певних контрольних робіт. На підставі цього аналізу був визначений рівень фахових знань для кожного студента (коефіцієнт

К).

Після цього підрахування середнього коефіцієнта рівня фахових знань для кожної групи здійснювалось за формулою:

$$K_{\text{сеп}} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N K_i$$

де N – кількість студентів, що виконували завдання, K_i – індивідуальний коефіцієнт рівня знань i -го студента

Таблиця №4.

Результати контрольної роботи

Група	Середня кількість правильно виконаних ІЗЕТ	Середня оцінка за контрольну роботу	Середній коефіцієнт рівня знань
ЕГ	6,6	7,5	0,53
КГ	6,7	7,7	0,6

Ми спробували визначити, що, на думку студентів може змінити ситуацію, яка склалася, і викликати потребу в оволодінні фаховими знаннями та вміннями для сформованості вокально-виконавської компетентності та здійснення вокально-виконавської діяльності у школі. В ході анкетування було встановлено, що для зміни ситуації необхідно: наявність позитивного ставлення і стійкої потреби займатись вокально-виконавською діяльністю (95 %); чітке уявлення студентів щодо особливостей організації та проведення вокально-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва зі школярами (72%); усвідомлення типових труднощів, у роботі над художнім образом вокального твору та вміння вибрати оптимальні способи їх подолання (65%); наближення умов практичного опрацювання фахових умінь до яких віднесено володіння виконавсько-мовленнєвим апаратом для ефективного здійснення вокально-виконавської діяльності (70%); своєчасне спрямування майбутніх

учителів музичного мистецтва до формування вокально-виконавської компетентності з урахуванням сучасних педагогічних технологій (35%); забезпечення майбутніх учителів музичного мистецтва необхідною кількістю якісно опрацьованих вокальних творів для створення репертуарної колекції: «Вокально-виконавський репертуар вчителя музичного мистецтва» для якісного здійснення вокально-виконавської діяльності у школі (55 %).

За зведеними результатами другого етапу констатувального експерименту можна стверджувати, що групи КГ та ЕГ є подібними. На цій підставі було виявлено кількісні показники сформованості знаньво-інноваційного компоненту. До високого рівня було віднесено 9,31% студентів, що продемонстрували фахову обізнаність та здатність до рефлексивного осмислення набутих знань і вмінь. Середній рівень виявили 37,2% студентів. До низького рівня було віднесено студентів, що продемонстрували відсутність прагнення до набуття вокально-виконавської компетентності, неглибоке володіння фаховим тезаурусом, неспроможність самостійного здійснення аналізу вокального твору.

Здійснення статистичної обробки показників дослідно-експериментального дослідження включало застосування методу обчислення середнього арифметичного значення за кожним розробленим нами рівнем.

Висновки. Як свідчить аналіз даних за визначеними показниками, а також узагальнені результати діагностування стану сформованості вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у експериментальної та контрольної груп, суттєвих відмінностей між ними не виявлено. Це постає необхідною вимогою для забезпечення чистоти експерименту. Крім того, отримані нами дані свідчать про недостатній рівень

сформованості вокально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва до здійснення вокально-виконавської діяльності у школі. Результати констатувального експерименту засвідчили, що у фаховій підготовці студентів недостатньо приділяється уваги формуванню вокально-компетентнісного мислення, плануванню по-фазового розбору вокальних творів з метою їх якісної інтерпретації та створення вокально-виконавської моделівокального твору, студентам бракує практичних навичок з пластичного супроводу вокального твору засобами вокального виконавства (міміка, жести, пластичний рух, зручна й доречна постава, тощо), окрім того бракує й мовленнєвих навичок у мелодекламаційній підготовці до вокального виконання твору, для закріплення якісних фонем у вокальному мовленні (особливо іноземною мовою). Причиною цьому є відсутність відповідного методичного забезпечення та цілеспрямованого підходу на заняттях з музично-теоретичних та виконавських дисциплін, зокрема у класах індивідуальної підготовки «Вокалу», «Постановки голосу».

Література:

1. Havrilova, L., Kozyr, A., Ishutina, O., Khvashchevska, O. &Chuhai, S. (2020), Analysis and Interpretation of Yuri Chugunov's Suite of Moods for Saxophone and Piano. OPUS ANPPOM's Eletronic Journal. Vol 26, No 1.
2. Гончаренко С.У. (2011), Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги. 552 с.
3. Зайцева А.В. (2011), Структурна модель творчої самореалізації майбутніх учителів музики у процесі виконавської діяльності. /Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа

Г.М.Падалки. Колективна монографія / під наук. ред. А.В.Козир. – Вид. друге, доповн. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. С. 357-366.

4. Економова О.С. (2014), Професійна самореалізація особистості в межах фахової музично-педагогічної підготовки // Наукові записки:(збірник наукових статей)/ М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені МП Драгоманова, 2014.–Вип. СХХ (120). – 290 с. (Серія педагогічні та історичні науки с.40-50).

5. Єременко О.В. (2003), Теорія і методика розвитку музичного сприймання в учнів основної школи: методичний посібник. Суми: Сум. держ. пед. ун-т. 141с.

6. Карпова Е.Е. (2010), Гуманізація професійної діяльності вчителя і культуровідповідність його підготовки у вищих навчальних закладах / Е. Е. Карпова // Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського: педагогічні науки : зб. наук. праць / [редкол. : А. М. Богуш (голов. ред.) та ін.]. – Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – 2010. – Вип. 3-4. – С. 90-97.

7. Kozyr A., Labunets V., Pankiv L., Liming W., GeyangZh.: (2020), Methodological Aspects of Modernization of Professional Training of Future Music Teachers. Utopia y Praxis Latinoamericana. Revista Internacional de Filosofia y Teoria Social. Universidad del Zulia-Venezuela. Vol. 25. 2020. pp. 370-377.

8. Михаськова М.А. (2007), Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Нац. пед. ун-т ім. М. П.Драгоманова. Київ, 2007. 19 с.

9. Моторнюк О.Ю. (2014), Моніторинговий підхід до вивчення стану навчання та виховання// Завучу. Усе для роботи// 2014. - №19-20.- с. 2-16.

10. Падалка Г.М. (2008), Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: ОсвітаУкраїни. 274 с.

11. Підварко Т.О. (2013), Допроблемиформуваннямузично-виконавської компетенції майбутнього вчителя музики / Т. О. Підварко// Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. - 2013. - Вип.14.- С. 121-124.

12. Полубоярина І.І. (2006), Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів музики. Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. Вип. 287: Педагогіка та психологія. Чернівці: Рута. С. 135-139.

13. Растригіна А.М. (2012), Компетентнісний підхід до підготовки майбутнього магістра музичного мистецтва. Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка. С. 501-509.

14. Рудницька О.П. (2005), Педагогіка загальна та мистецька: навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 360 с.

15. Станиславский К. (1985), Работаактера над собой. М.: Искусство, 1985. Ч. I.: Работаактера над собой в творческом процес се переживания. 1985. 472 с.

16. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи у системі інтегративної мистецької освіти: посібник для вчителя. за наук. ред. Л. Масол. (2010), К.: Педагогічна думка. 232 с.

17. Чернилевский Д.В. (2002), Дидактические технологии в высшей школе: учеб. пособ. для вузов. М.: Юнити-ДАНА. 437 с.

18. Ярошинська О. (2014), Освітній простір вищого навчального закладу як континуум для проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців /Олена Ярошинська //

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. [ред. кол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2014. Вип. 35(88). С. 558-567.

References:

1. Havrilova, L., Kozyr, A., Ishutina, O., Khvashchevska, O. & Chuhai, S. (2020), Analysis and Interpretation of Yuri Chugunov's Suite of Moods for Saxophone and Piano. OPUS ANPPOM's Eletronic Journal. Vol 26, No. 1.

2. Goncharenko S.U. (2011), Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary. Equal: Volynamulets. 552 s.

3. Zaitseva A.V. (2011), Structural model of creative self-realization of future music teachers in the process of performance. /Theory and methodology of art education. G.M. Padalka Science School. Collective monograph / under the sciences. ed. A.V. Trump. – Type. second, add. – K.: NPU name M.P. Dragomanov, 2011. S. 357-366.

4. Economical OS. (2014), Professional self-realization of the individual within the framework of professional musical and pedagogical training //Scientific notes: (collection of scientific articles)/ M-vo education and science of Ukraine, Nat. ped. un-t name of M.P. Dragomanov, 2014.– Vip. CXX (120). – 290 p. (Series of pedagogical and historical sciences pp.40-50).

5. Yeremenko O.V. (2003), Theory and Methodology for the Development of Musical Perceptions in Primary School Students: A Methodological Guide. Amounts: Sum. state. ped. un-t. 141s.

6. Karpova E.E. (2010), Humanization of teacher professional activity and cultural relevance of his training in higher education institutions / E. IS. Karpova // Scientific Bulletin of the PNPu named after K. D. Ushinsky: pedagogical sciences: coll. sciences. works / [edcol.: A. M.

Bogush (chiefed.), etc.]. – Odessa: PNPU. K. D. Ushinsky. – 2010. – Issue. 3-4. – C. 90-97.

7. Kozyr A., Labunets V., Pankiv L., Liming W., GeyangZh .: (2020), Methodological Aspects of Modernization of Professional Training of Future MusicTeachers. Utopia and Praxis Latinoamericana. International Lawon Philosophy and Social Theory. University of Zulia-Venezuela. Vol. 25. 2020. pp. 370-377.

8. Mikhaskova M.A. (2007), Formation of professional competence of the future music teacher: autoref. dis. For the acquisition of sciences. degree of cand. ped. sciences: special. 13.00.02. Nat. ped. un-t them. M. P. Dragomanov. Kyiv, 2007.19 p.

9. Motorchuk O.Yu. (2014), Monitoring approach to the study of the state of education and upbringing // Head. All for work // 2014. - №19-20.- s. 2-16.

10. Padalka G.M. (2008), Pedagogy of Art (Theory and Method of Teaching Art Disciplines). Kyiv: Education of Ukraine. 274 s.

11. Bwelled T.O. (2013), To the problem of forming the musical and executive competence of the future music teacher / T. AT. Underground // Scientific magazine of the NPU name M. P. Dragomanova. Series 14: Theory and methodology of art education. - 2013. - Vip. 14. - S. 121-124. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2013_14_30.

12. Poluboyarina II. (2006), Formation of communication competence of future music teachers. Scientific Bulletin of the University of Chernivtsi: Coll. sciences. works. Vip. 287: Pedagogy and psychology. Chernivtsi: Ruth. S. 135-139.

13. Rastrigina A.M. (2012), Competent approach to the preparation of the future Master of Musical Arts. Modern strategies of university education: qualitative dimension: materials international. science.-pract. conf. Kyiv: Kyivun-t them. B. Grinchenko. S. 501-509.

14. Rudnytska O.P. (2005), General and Art Pedagogy: A Tutorial. – Ternopil: BogdanTraining Book, 2005. 360 p.

15. Stanislavsky K. (1985), The abbot's work on the soboy. M.: Art, 1985. Ch. I.: The work of the actor over the soboy in the work process is experienced. 1985. 472 p.

16. Formation of basic competencies of secondary school students in the system of integrative art education: a guide for teachers. For sciences. ed. L. Masol. (2010), K.: Pedagogical thought. 232 p.

17. Chernilevsky DV. (2002), DidacticTechnologists in School Whiskey: Ucheb. dogob. fornodes. M.: Junit-DANA. 437 p.

18. Yaroshinska O. (2014), Educational space of a higher educational institution as a continuum for the design of the educational environment of professional training of future specialists/ ElenaYaroshinska // Pedagogy of formation of creative personality in higher and secondary schools: coll. sciences. ave. [ed. col.: T. AND. Sushenko (chiefed.), etc.]. Zaporizhia: KPU, 2014. Vip. 35 (88). S. 558-567.

Citation: Yang Yinshi (2023). METHOD OF DIAGNOSTICS OF VOCAL PERFORMANCE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 3(58). doi: 10.26886/2414-634X.3(58)2023.5

Copyright: Yang Yinshi ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

DOI 10.26886/2414-634X.3(58)2023.6

UDC: 378.015.311:7.071.2-047.22

**THE KEY PEDAGOGICAL CONDITION FOR THE FORMATION OF
PEDAGOGICAL AND INTERPRETIVE ERUDITION OF STUDENTS OF
THE FACULTIES OF ARTS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL
TRAINING**

Wang Jiale, Postgraduate student

<http://orcid.org/0000-0001-5216-2800>

e-mail: wang656512@gmail.com

Ukrainian State Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

The article examines the problem of theoretical substantiation and formulation of the core pedagogical condition for the formation of pedagogical and interpretive erudition of students of arts faculties in the process of professional training in the context of the consolidation approach. The determination of the scientific-theoretical substantiation and concretization of the core pedagogical condition is determined by the essential-functional features of the pedagogical-interpretive erudition and the procedural-content specificity of the educational environment based on the detailed classification of knowledge in the field of interpretive processing with musical-pedagogical and methodical knowledge. Within the framework of educational and methodological, scientific, and organizational and educational work, the author defined a set of methodological and organizational measures of a consolidating nature, aimed at combining pedagogical efforts with the aim of consolidating the knowledge of interpretive processing with psychological-pedagogical and methodological knowledge.

Key words: *pedagogical and interpretive erudition, core pedagogical condition, students of arts faculties, consolidation approach, classification of knowledge, interpretive processing.*

аспірант, Ван Цзяле, Стрижнева педагогічна умова формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв у процесі фахового навчання / Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Київ, Україна.

У статті розглядається проблема теоретичного обґрунтування і формулювання стрижневої педагогічної умови формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв у процесі фахового навчання в контексті консолідаційного підходу. Детермінація науково-теоретичного обґрунтування й конкретизації стрижневої педагогічної умови обумовлена сутнісно-функціональними особливостями педагогічно-інтерпретаційної ерудованості та процесуально-змістовою специфікою навчального середовища на основі деталізованої класифікації знань у царині інтерпретаційного опрацювання із музично-педагогічними та методичними знаннями. В межах навчально-методичної, наукової та організаційно-виховної роботи автором визначено сукупність методично-організаційних заходів консолідуючого характеру, спрямовану на об'єднання педагогічних зусиль з метою консолідації знань інтерпретаційного опрацювання із психолого-педагогічними та методичними знаннями.

Ключові слова: *педагогічно-інтерпретаційна ерудованість, стрижнева педагогічна умова, студенти факультетів мистецтв, консолідаційний підхід, класифікація знань, інтерпретаційне опрацювання.*

Вступ. Проблематика інтерпретаційної роботи як у закладах вищої мистецької освіти, так і на уроках музичного мистецтва в загальноосвітніх школах, починаючи з перших років XXI століття, постійно знаходиться в тренді науково-методичних досліджень. Ця стійка тенденція свідчить про принципово нові підходи до педагогіки мистецтва загалом і до музичної педагогіки зокрема, згідно до яких актуальність залучення підростаючого покоління до підвищення якості саме практичного музикування (інструментального, вокального, вокально-хорового) постійно зростає.

Адже саме від здатності молодих митців до творчого інтерпретаційного опрацювання музичних творів залежить якість музичного виконавства. Аксиоматично, що окреслена тенденція здійснила вплив на концентрацію уваги професорсько-викладацьких кадрів факультетів та інститутів мистецтв на активізації педагогічної діяльності, спрямованої безпосередньо на провадження із студентством цілеспрямованої інтерпретаційної роботи. Специфіка цієї роботи ґрунтується на розумінні того, що майбутній вчитель музичного мистецтва має бути спроможним професійно вести активну інтерпретаційну діяльність із школярами, вже починаючи із III курсу під час педагогічної практики в закладах середньої освіти.

Таким чином, можна стверджувати про актуалізацію у процесі фахового навчання майбутніх педагогів-музикантів потужного педагогічно-інтерпретаційного напрямку, який безпосередньо опікується методикою провадження інтерпретаційної діяльності

Аналіз останніх джерел із проблеми. Проблематика підготовки студентів факультетів та інститутів мистецтв до інтерпретаційної діяльності була предметом багатьох вчених – музикознавців, дослідників у галузі методики музичного навчання та виховання, серед яких О.Бурська, І.Глазунова, І.Грінчук, Н.Гуральник,

А.Козир, Н.Мозгальова, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Хоружа, О.Щолокова та ін. Зокрема, Г.Падалка наполягає на особливій значущості формування в майбутніх учителів музичного мистецтва умінь інтерпретаційного опрацювання музичних творів, визначаючи інтерпретаційну діяльність як провідну в музикуванні [5, 43]. О. Ростовський окреслив значущість педагогіки інтерпретаційної діяльності у контексті провадження художньо-педагогічного аналізу в загальноосвітніх школах. Дослідник розкриває значущість педагогічно-інтерпретаційної підготовленості вчителя для формування в учнів музичного сприймання на уроках музичного мистецтва, віддаючи перевагу колективному інтерпретуванню дітьми музичних творів [8, 348]. О.Хоружа, притримуючись аналогічної наукової позиції, зазначає про необхідність формування в майбутніх учителів музичного мистецтва ерудованості в царині педагогіки інтерпретації, базуючись на необхідності інтенсифікації інтерпретаційної діяльності на уроках музичного мистецтва на основі «домінування творчої активності учнів... за допомогою інноваційного методичного інструментарю» [11, 19].

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та формулюванні стрижневої педагогічної умови формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв у процесі фахового навчання.

Виклад основного матеріалу. Рівень ефективності методики формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв, так само, як і рівень якості комплексного методичного забезпечення для вирішення цієї науково-методичної проблеми в цілому, обумовлюється вірним визначенням конкретних педагогічних стрижнів, на підґрунті яких можна розбудувати відповідні напрямки методичної стратегії.

Науково-теоретичне обґрунтування й конкретизація таких педагогічних стрижнів, конструювання педагогічного інструментарію у цілому, детерміновано, з одного боку, сутнісно-функціональними особливостями педагогічно-інтерпретаційної ерудованості, а за іншого боку, процесуально-змістовою специфікою навчального середовища [13].

Оскільки авторське визначення педагогічно-інтерпретаційної ерудованості майбутніх учителів музичного мистецтва окреслює цей феномен у сенсі набутої якості особистості, що засвідчує високу міру обізнаності майбутнього фахівця з питань здійснення педагогічно-інтерпретаційної діяльності, яка характеризуються глибоким рівнем засвоєння, консолідації й інтеграції знань і компетентностей в результаті фахового навчання, а також єдністю пізнавальної, педагогічно-інтерпретаційної та творчої діяльності й діалоговим характером мистецтва, то і стратегія розбудови комплексного методичного забезпечення має охоплювати відповідні царини знань, оволодіти якими має студентство для ефективного провадження інтерпретаційної роботи на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі.

Логіка класифікації означених знань закладена в самій назві досліджуваного феномена. Тобто, одна царина охоплює знання, які стосуються безпосередньо самостійного інтерпретаційного опрацювання студентами музичних творів, інша царина інтегрує педагогічні, методичні знання, необхідні для провадження педагогічної роботи із школярами у процесі сприяння колективній інтерпретаційній активності учнів. Слід зауважити, що обидві означені царини знань під час роботи із дітьми мають використовуватися консолідовано. Причому фахова діяльність вчителя музичного мистецтва вимагає вільного оперування означеними знаннями під час

формування в учнів музичного сприймання, під час організації слухання й художньо-педагогічного аналізу музичних творів на уроках музичного мистецтва, у процесі розроблення інтерпретаційних версій вокально-хорових творів тощо.

Зупиняючись на змістовому наповненні І царини, яка інтегрує знання, що стосуються безпосередньо самостійного інтерпретаційного опрацювання студентами музичних творів, слід охарактеризувати це змістове наповнення з позицій процесуального перебігу інтерпретаційної роботи. На думку Л.Гаврилової, важливим принципом інтерпретаційного опрацювання є поетапність розроблення інтерпретаційного задуму, яку дослідниця окреслює в наступному порядку:

творчий задум – початковий етап виникнення;

творчий задум – розвивальний етап його формування й кристалізації;

творчий задум – практичний етап його реалізації;

творчий задум – оцінювальний етап перевірки результатів [1,103], [14], [15].

Зважаючи на наведену вище наукову позицію Л.Гаврилової, для виконання кожного з окреслених етапів студентові необхідно володіти відповідними знаннями. Китайська дослідниця Тянь Лінь також уточнила перебіг процесу інтерпретаційної діяльності вчителя музичного мистецтва, визначивши в ньому інформаційно-мистецтвознавчу, аналітично-теоретичну, проєктивно-концептуальну, репетиційно-тренувальну, виконавсько-продуктивну та рефлексивно-оцінювальну фази [6,103].

Якщо інтегрувати поетапний варіант перебігу інтерпретаційної діяльності, розроблений Л.Гавриловою, із пофазним варіантом означеного перебігу, запропонованим Тянь Лінь, можна здійснити деталізовану класифікацію інтерпретаційних умінь згідно до

отриманого інтегрованого результату, а саме: першому, початковому етапу виникнення творчого задуму, відповідає інформаційно-мистецтвознавча фаза інтерпретаційного опрацювання, яка передбачає набуття майбутніми вчителями музичного мистецтва історико-музикознавчих знань щодо творчого портрету композиторів, літераторів, дотичних до написання музичного твору, мистецтвознавчих знань щодо їх світоглядно-мистецьких установок, а також музично-історичних знань у галузі жанрово-стильових особливостей музичного твору згідно до епохальних напрямків загального розвитку мистецтва; другому, розвивальному етапу формування й кристалізації творчого задуму, відповідають аналітично-теоретична і проєктивно-концептуальна фази інтерпретаційного опрацювання, які інтегрують музично-теоретичні знання щодо засобів музичної виразності (темпу, ладу, метроритму, фактури, гармонії, мелодії, форми, динаміки, тембру, нюансів тощо) із конструктивно-проєктивними знаннями щодо конкретних шляхів створення ескізу інтерпретаційної версії музичного твору на підґрунті фундаментальних знань мистецького матеріалу (нотного тексту, літературного тексту пісні, арії, романсу тощо, або тексту епіграфу, літературної програми); третьому, практичному етапу реалізації творчого задуму, відповідають репетиційно-тренувальна і виконавсько-продуктивна фази, які консолідують усі наведені вище знання із знаннями у галузі музично-сценічної комунікації щодо виконавського артистизму, музично-виконавського іміджу тощо, а також із знаннями у галузі музично-виконавської надійності, утворюючи базис для відпрацювання умінь музичного виконавства; четвертому, оцінювальному етапу перевірки отриманих результатів втілення творчого задуму, відповідає рефлексивно-оцінювальна фаза, яка актуалізує знання щодо усвідомлення й рефлексивного

осмислення й аналізу результатів транслявання до слухача розробленої інтерпретації, а також передбачає проведення оцінки концепції й самооцінки під час її втілення.

Зупиняючись на змістовому наповненні II царини, яка інтегрує педагогічні, методичні знання, необхідні для провадження педагогічної роботи із школярами у процесі сприяння колективній інтерпретаційній активності учнів, доцільно включити в цю царину психолого-педагогічні знання щодо вікових особливостей учнів, педагогічної комунікації, педагогічного артистизму, методичні знання щодо формування побудови, організації та проведення комбінованого уроку музичного мистецтва в цілому та всіх його елементів, методичні знання щодо розвитку в дітей музичного сприймання, художньо-педагогічного аналізу, а головне – комплексні, ґрунтовні знання щодо комплексу методів, засобів і прийомів розвитку в учнів умінь самостійної творчо-інтерпретаційної діяльності.

Знання щодо означеного комплексу методів, засобів і прийомів розвитку в учнів умінь самостійної творчо-інтерпретаційної діяльності включає обізнаність майбутніх вчителів музичного мистецтва у галузі методів розвитку інтересу до інтерпретаційної діяльності, інтерактивних, евристичних, образно-демонстраційних, вербальних, проєктивних, інформаційно-комунікаційних та інших методів, засобів і прийомів.

Таким чином, доцільно констатувати, що специфічною особливістю педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв є консолідація окреслених вище знань, класифікованих згідно до обох царин: I царини, яка інтегрує знання майбутніх учителів музичного мистецтва щодо безпосереднього інтерпретаційного опрацювання музичних творів; II царини, яка інтегрує педагогічні, методичні знання, необхідні для провадження

педагогічної роботи із школярами у процесі сприяння колективній інтерпретаційній активності учнів.

Важливість консолідації поданих вище знань для розроблення педагогічних умов ефективного формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв обумовлює залучення консолідаційного підходу. Консолідаційний підхід, за визначенням О.Шевченко, уможливорює взаємодію фахового та «...педагогіко-практичного напрямів підготовки при збереженні змісту кожного з них. Кожені з цих рівнозначущих напрямів, відзначаючись власною специфікою, характеризується внутрішньою спорідненістю і тяжіє до взаємодоповнення, взаємозумовленості та співіснування» [12,189].

О.Єременко зазначає, що використання консолідаційного підходу в мистецько-педагогічних дослідженнях озброює науковців-методистів методологію об'єднання й згуртування педагогічних зусиль, спрямованих на удосконалення фахового навчання студентів з метою досягнення оптимальної результативності [2].

А.Козир, Г. Падалка також наполягають на непересічному значенні консолідаційного чинника для інтерпретаційної діяльності, оскільки сам зміст цієї діяльності базується на отриманні й засвоєнні знань у галузі аксіології музичного мистецтва, а також музично-творчого й художньо-естетичного розвитку підростаючого покоління у процесі практичного провадження музичної діяльності [3], [4], [5], [6].

Якщо для визначення педагогічних умов формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв спиратись на консолідаційний підхід, то, відзначаючи важливість кожної з перерахованих вище царин та груп знань, але відкидаючи їх протиставлення, з'являється можливість для їх

узгодження (на підставах принципу інтеграції) й цілісного використання (на підставах принципу цілісності).

Таким чином, консолідоване надання й відпрацювання I царини знань щодо безпосереднього інтерпретаційного опрацювання музичних творів разом із психолого-педагогічними, методичними знаннями II царини утворює базис інтегративної взаємодії, єдності, цілісності й цілеспрямованості для методично-формувальних дій щодо педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентства.

З метою досягнення такої консолідації на практиці доцільно здійснити сукупність методично-організаційних заходів консолідуючого характеру, а саме: в межах навчально-методичної роботи узгоджене розроблення когнітивно-аналітичних та музично-творчих завдань для аудиторної й самостійної роботи з навчальних курсів «Методика музичного виховання», «Виробнича педагогічна практика з музичного мистецтва», «Спеціальний інструмент», «Хорове диригування», «Постановка голосу», спрямованих на консолідацію знань щодо безпосереднього інтерпретаційного опрацювання музичних творів разом із психолого-педагогічними, методичними знаннями; в межах наукової роботи узгоджене всіма кафедрами внесення в плани наукової роботи студентів у проблемних групах та наукових гуртках тематики щодо педагогічно-інтерпретаційної ерудованості на основі консолідації знань у галузі інтерпретаційного опрацювання музичних творів із психолого-педагогічними, методичними знаннями; в межах організаційно-виховної роботи – підготовка, організація та проведення провідними вчителями, методистами музичного навчання майстер-класів, присвячених активізації самостійної інтерпретаційної діяльності учнів загальноосвітніх шкіл шляхом консолідованого залучення знань у

галузі інтерпретаційного опрацювання музичних творів і психолого-педагогічних, методичних знань.

У **висновках** доцільно зазначити, що на основі застосування консолідаційного підходу стрижневою педагогічною умовою формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості студентів факультетів мистецтв доцільно визначити методичне забезпечення консолідації знань, що належать до царини інтерпретаційного опрацювання музичних творів, із знаннями, що належать до царини, зміст якої інтегрує педагогічні, методичні знання, спрямовані на стимуляцію колективної інтерпретаційної активності учнів.

Література:

1. Гаврилова Людмила, ПсарьоваЛілія (2016). Інтерпретація музичного твору: теоретичні аспекти. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: збірник наукових праць. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Випуск 3. Слов'янськ. С. 97-106.
2. Єременко О.В. (2003). Теорія і методика розвитку музичного сприймання в учнів основної школи: методичний посібник. Суми: Сумський державний педагогічний університет. 141 с.
3. Козир А.В. (2006). Методичні рекомендації з основ фахової майстерності для магістрів інститутів мистецтв. Київ: Логос. 58 с.
4. Козир А.В. (2008). Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 378 с.
5. Падалка Г.М. (2008). Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України. 274 с.

6. Падалка Г.М. (1995). Музична педагогіка: курс лекцій з актуальних проблем викладання мистецьких дисциплін у системі педагогічної освіти. Херсон : ХДПІ. 104 с.
7. Растригіна А.М. (2012). Компетентнісний підхід до підготовки майбутнього магістра музичного мистецтва. Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ : Київський університет імені Б. Грінченка. С. 501-509.
8. Ростовський О.Я. (2011). Теорія і методика музичної освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2011. 640 с.
9. Тянь Лінь. (2022). Методика формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання. Дисертація доктора філософії. 014 Середня освіта (музичне мистецтво). Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 255 с.
10. Тянь Лінь. (2018). Сутність та зміст вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики: сутність і характерні особливості Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія та методика мистецької освіти. Випуск 25 (30). Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. С. 61-63.
11. Хоружа О.В., Шух М.А., Лісова А.С., Демешок Д.М. (2017). Художньо-педагогічний аналіз на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі на матеріалі фортепіанних творів для дітей М.Шуха. Навчально-методичний посібник для факультетів та інститутів мистецтв педагогічних університетів. Київ: вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова.. 167 с.
12. Шевченко О. (2019). Консолідаційний підхід як методологічна основа вокально-виконавського досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва. Методика навчання мистецьких дисциплін. Збірник наукових праць. Випуск 26, Частина 2. С.186-191.

13. Ярошинська О. (2014), Освітній простір вищого навчального закладу як континуум для проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць. Вип. 35(88). Запоріжжя: КПУ. С. 558-567.
14. Havrilova, L., Kozyr, A., Ishutina, O., Khvashchevska, O. & Chuhai, S. (2020), Analysis and Interpretation of Yuri Chugunov's Suite of Moods for Saxophone and Piano. OPUS ANPPOM's Eletronic Journal. Vol 26, No 1.
15. Kozyr A., Labunets V., Pankiv L., Liming W., GeyangZh.: (2020), Methodological Aspects of Modernization of Professional Training of Future Music Teachers. Utopia y Praxis Latinoamericana. Revista Internacional de Filosofia y Teoria Social. Universidad del Zulia-Venezuela. Vol. 25. pp. 370-377.

References:

1. Lyudmila Gavrilova, PsaryovaLiliya (2016). Interpretation of a musical work: theoretical aspects. Professionalism of the teacher: theoretical and methodical aspects: a collection of scientific works. Donbas State Pedagogical University. Issue 3. Slavyansk. pp. 97-106. (in Ukrainian).
2. Yeremenko O.V. (2003). Theory and methods of development of musical perception in elementary school students: methodical guide. Sumy: Sumy State Pedagogical University. 141 p. (in Ukrainian).
3. Kozyr A.V. (2006). Methodical recommendations on the basics of professional skills for Master of Art institutes. Kyiv: Logos. 58 p. (in Ukrainian).
4. Kozyr A.V. (2008). Professional skill of music teachers: theory and practice of formation in the system of multi-level education: monograph. Kyiv: NPU named after M.P. Drahomanova. 378 p. (in Ukrainian).

5. Padalka H.M. (2008). Art pedagogy (Theory and teaching methods of art disciplines). Kyiv: Education of Ukraine. 274 p. (in Ukrainian).
6. Padalka H.M. (1995). Musical pedagogy: a course of lectures on current problems of teaching artistic disciplines in the system of pedagogical education. Kherson: KhDPI. 104 p. (in Ukrainian).
7. Rastrygina A.M. (2012). A competent approach to the preparation of the future master of musical art. Modern strategies of university education: qualitative dimension: materials of the international scientific and practical conference. Kyiv: Kyiv University named after B. Grinchenko. pp. 501-509. (in Ukrainian).
8. Rostovsky O.Ya. (2011). Theory and methodology of music education. Ternopil: Educational book - Bohdan. 2011. 640 p. (in Ukrainian).
9. Tian Lin. (2022). The method of formation of vocal and technical skills of the future music teacher in the process of professional training. Dissertation of Doctor of Philosophy. 014 Secondary education (musical art). Kyiv: NPU named after M.P. Drahomanova. 255 p. (in Ukrainian).
10. Tian Lin. (2018). The essence and content of the vocal and technical skills of the future music teacher: essence and characteristic features. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova. Series 14. Theory and methods of art education. Issue 25 (30). Kyiv: NPU named after M.P. Drahomanova. pp. 61-63. (in Ukrainian).
11. Khoruzha O.V., Shuh M.A., Lisova A.S., Demeshok D.M. (2017). Artistic and pedagogical analysis of musical art lessons in a secondary school based on the material of piano works for children by M. Shukha. Educational and methodological manual for faculties and art institutes of pedagogical universities. Kyiv: branch of the NPU named after M.P. Drahomanova. 167 p. (in Ukrainian).

12. Shevchenko O. (2019). Consolidation approach as the methodological basis of the vocal performance experience of the future music teacher. *Methods of teaching art disciplines. Collection of scientific works. Issue 26, Part 2.* pp.186-191. (in Ukrainian).
13. Yaroshynska O. (2014), Educational space of a higher educational institution as a continuum for designing an educational environment for professional training of future specialists. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools: a collection of scientific papers. Vol. 35(88).* Zaporizhzhia: KPU. pp. 558-567. (in Ukrainian).
14. Havrilova, L., Kozyr, A., Ishutina, O., Khvashchevska, O. & Chuhai, S. (2020), Analysis and Interpretation of Yuri Chugunov's Suite of Moods for Saxophone and Piano. *OPUS ANPPOM's Eletronic Journal. Vol 26, No 1.* (in English).
15. Kozyr A., Labunets V., Pankiv L., Liming W., GeyangZh.: (2020), Methodological Aspects of Modernization of Professional Training of Future Music Teachers. *Utopia y Praxis Latinoamericana. Revista Internacional de Filosofia y Teoria Social. Universidad del Zulia-Venezuela. Vol. 25.* pp. 370-377. (in English).

Citation: Wang Jiale (2023). THE KEY PEDAGOGICAL CONDITION FOR THE FORMATION OF PEDAGOGICAL AND INTERPRETIVE ERUDITION OF STUDENTS OF THE FACULTIES OF ARTS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING. New York. TK Meganom LLC. *Innovative Solutions in Modern Science.* 3(58). doi: 10.26886/2414-634X.3(58)2023.6

Copyright: Wang Jiale ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

DOI 10.26886/2414-634X.3(58)2023.7

UDC: 378.016:785.071.2]:[159.953.32:002.1:7]

**INSTRUMENTAL AND PERFORMING TRAINING OF STUDENTS OF
PEDAGOGICAL UNIVERSITIES BASED ON ASSOCIATIVE
COMBINATION OF ARTISTIC INFORMATION**

Liu Shuai, Postgraduate Student

<http://orcid.org/0000-000174593142>

e-mail: sliu12309878@gmail.com

Ukrainian State Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

In the article, the author considered psychological mechanisms that allow students to effectively reveal their own creative potential in the process of instrumental and performing training. The author noted the need to increase the role of creative and intellectual development of the student's personality in the context of combining the sphere of instrumental performance with the psychological and pedagogical sphere of formation of figurative and associative thinking. The article establishes that the development of the ability of students of art faculties of pedagogical universities to associatively combine artistic information in the process of instrumental and performing training contributes to the formation of figurative and associative thinking. The author outlines the relevance of the problem of associative combination of artistic information in the process of instrumental and performing training in the context of rethinking higher art education from the standpoint of activating the processes of revealing the artistic and creative potential of the personality of the future professional musician. The article clarifies the concept of "artistic information" as well as "the ability to associatively combine artistic information" as the basis of creative imagination and image-associative thinking, without which it is impossible to create an interpretation of a

musical work. The author established that the combination of various sources of artistic information is the most important mechanism of musical creativity, which is based on figurative and associative thinking. The article emphasizes the importance of pedagogical direction of cognitive motives and artistic and aesthetic needs of students in the direction of assimilation of artistic information, as well as the expediency of pedagogical stimulation of the combination of this information by searching for personal-value associations in accordance with the content and idea of a musical work. The author proved that the involvement of methods of activation of figurative and associative thinking and the development of associative ideas contributes to the formation of instrumental and performing competence in future teachers-musicians, creative and intellectual development, as well as the realization of creative potential in the process of instrumental and performing activity.

Key words: *instrumental and performing training, creative and intellectual development, figurative and associative thinking, students of art faculties of pedagogical universities, associative combination of artistic information, creative interpretation, musical piece.*

аспірантка, Лю Шуай, Інструментально-виконавська підготовка студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації / Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Київ, Україна.

В статті автором розглянуто психологічні механізми, які дозволяють студентові ефективно розкривати власний творчий потенціал у процесі інструментально-виконавської підготовки. Автором зазначена необхідність підвищення ролі творчо-інтелектуального розвитку особистості студента у контексті поєднання сфери інструментального виконавства із психолого-

педагогічною сферою формування образно-асоціативного мислення. В статті встановлено, що розвиток здатності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до асоціативного поєднання мистецької інформації у процесі інструментально-виконавської підготовки сприяє формуванню образно-асоціативного мислення. Автором окреслена актуальність проблеми асоціативного поєднання мистецької інформації у процесі інструментально-виконавської підготовки у контексті переосмислення вищої мистецької освіти з позицій активізації процесів розкриття художньо-творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця-музиканта. В статті уточнено поняття «мистецька інформація», а також «здатність до асоціативного поєднання мистецької інформації» як основи творчої уяви і образно-асоціативного мислення, без яких неможливим є створення інтерпретації музичного твору. Автором встановлено, що поєднання різних джерел мистецької інформації є найважливішим механізмом музичної творчості, в основі якого знаходиться образно-асоціативне мислення. В статті наголошено важливість педагогічного спрямування пізнавальних мотивів і художньо-естетичних потреб студентів в русло засвоєння мистецької інформації, а також на доцільності педагогічного стимулювання поєднання цієї інформації шляхом пошуку особистісно-ціннісних асоціацій у відповідності до змісту й ідеї музичного твору. Автором доведено, що залучення методик активізації образно-асоціативного мислення й розвитку асоціативних уявлень сприяє формуванню в майбутніх педагогів-музикантів інструментально-виконавської компетентності, творчо-інтелектуальному розвитку, а також реалізації творчого потенціалу в процесі інструментально-виконавської діяльності.

Ключові слова: інструментально-виконавська підготовка, творчо-інтелектуальний розвиток, образно-асоціативне мислення, студенти факультетів мистецтв педагогічних університетів, асоціативне поєднання мистецької інформації, творча інтерпретація, музичний твір.

Вступ. Активізація розвитку музично-творчих можливостей вимагає від майбутніх педагогів-музикантів розуміння тих психологічних механізмів, які дозволяють якомога ефективніше розкривати власний творчий потенціал на шляху професійного вдосконалення у галузі інструментального виконавства. У цьому контексті все більш важливу роль в комплексі вирішення питань, спрямованих на підвищення якості інструментально-виконавської підготовки студентів музичних та музично-педагогічних ЗВО, починає відігравати проблематика творчо-інтелектуального розвитку особистості студента, яка поєднує сферу інструментального виконавства із психолого-педагогічною сферою формування образно-асоціативного мислення. До кола такої проблематики належить проблема здатності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до асоціативного поєднання мистецької інформації у процесі інструментально-виконавської підготовки. Адже, з одного боку, розвиток такої здатності у майбутніх учителів мистецтва сприяє формуванню образно-асоціативного мислення, що тримається у тренді наукових праць з музичної педагогіки й музикознавства з 70-х років минулого століття і дотепер.

Аналізуючи наукову спадщину з означеної проблеми, надаючи їй належну оцінку, можна констатувати, що на сьогоднішній день саме асоціативний аспект розвитку образного мислення майбутніх учителів мистецтва щодо поєднання мистецької інформації у процесі

інструментально-виконавської підготовки є вельми актуальним, потребуючи подальшого висвітлення та розв'язання. Адже саме на асоціативному поєднанні мистецької інформації ґрунтуються процеси оволодіння майбутнім педагогом-музикантом практичним досвідом створення художнього образу музичного твору, розроблення творчої інтерпретації у процесі інструментально-виконавської підготовки. Таким чином, можна стверджувати про актуальність проблеми асоціативного поєднання мистецької інформації у процесі інструментально-виконавської підготовки, а також про доцільність її розроблення у контексті переосмислення вищої мистецької освіти з позицій активізації процесів розкриття художньо-творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця-музиканта.

Аналіз останніх джерел із проблеми. До дослідження проблематики удосконалення інструментально-виконавської підготовки студентів факультетів та інститутів мистецтв педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації долучались такі сучасні вчені, як А.Болгарський, Г.Вершловський, І.Глазунова, А.Козир, Ю.Кулюткін, Н.Мозгальова, Г.Падалка, О.Петров, О.Рудницька, В.Сластьонін, Ю.Татур, Е.Шорт та ін. Водночас у багатьох останніх музично-педагогічних дослідженнях українських музикознавців, методистів у галузі мистецької освіти (О.Бурська, Д.Бережанська, Л.Гаврилова, І.Грінчук, О.Єременко, А.Зайцева, В.Міщанчук, Н.Павлюк, та ін.) так чи інакше було розглянуто тематику оптимізації процесу набуття й засвоєння студентами музично-педагогічних ЗВО мистецької інформації, а також оперування нею, її ефективного застосування в процесі мистецького навчання загалом і інструментально-виконавської підготовки зокрема [6], [7], [8], [15].

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні й визначенні ролі та значення асоціативного поєднання мистецької інформації у процесі інструментально-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Виклад основного матеріалу. Історично-ретроспективний аналіз розвитку асоціативної психології як одного з найвпливовіших напрямів психологічної науки XVI – XIX століття засвідчує, що вперше поняття «асоціація» було упроваджено в давньогрецькій філософії Аристотелем. Джон Локк розвинув погляди у галузі проблематики мисленнєвих асоціацій, обґрунтувавши й розробивши поняття «асоціація ідей», спричинивши таким чином поштовх для подальшого розвитку багатьох ідей і концепцій у галузі психології. Зокрема, вже у XX столітті відомим психоаналітиком К. Юнгом було створено методика асоціативного експерименту, яким практикуючі психологи користуються до сьогоднішнього дня [3].

Український педагогічний енциклопедичний словник визначає поняття «асоціація» як «...зв'язок психічних явищ (відчуттів, уявлень, думок, почуттів, рухів за певними законами...), який виявляється в тому, що поява одного з них спричинює появу іншого або інших психічних явищ або процесів. Фізіологічним механізмом асоціації є тимчасові нервові зв'язки, які утворюються в центральній нервовій системі під впливом об'єктивно діючих подразників» [5, 36-37].

З метою розгляду інструментально-виконавської підготовки студентів педагогічних університетів на основі асоціативного поєднання мистецької інформації доцільно з'ясувати, що саме ми розуміємо під мистецькою інформацією. На нашу думку, мистецька інформація являє собою сукупність відомостей про існуючі види мистецтва, які можна отримати у процесі набуття як формальної (в стінах навчального закладу), так і неформальної (організованої

самостійно) мистецької освіти під час безпосередньої взаємодії із одним або декількома видами мистецтва.

На думку І.Глазунової, інструментально-виконавська підготовка студентів вищих музично-педагогічних ВНЗ повинна базуватись «...на закономірностях розвитку системи мистецтв, логіці асоціативного мислення та психологічних механізмах цілісного чуттєво-емоційного сприйняття» [4,44]. У контексті інструментально-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів розвиток їх здатності до поєднання різноманітної мистецької інформації набуває пріоритетного значення. Адже ця здатність є основою творчої уяви зокрема і образно-асоціативного мислення як складової музичного мислення у цілому, без яких неможливим є ключовий процес інструментально-виконавської підготовки майбутніх педагогів-музикантів – процес створення інтерпретації музичного твору.

Г.Падалка зазначає, що «...процес мистецької інтерпретації містить ... значний потенціал виявлення творчого ставлення до твору. Виконавцю треба ... виявити власне розуміння тексту, виразити власні почуття, передати особливості власного сприйняття того, що створив автор» [10, 190].

Саме процес інтерпретаційного опрацювання дозволяє інструменталісту-виконавцю створити під час оприлюднення його результатів якісно нову духовну цінність як підсумок створення об'єктивно нового бачення музичного твору. Основний критерій, який відрізняє справжню творчу інтерпретацію від репродуктивного наслідування інтерпретації викладача – унікальність отриманого результату [15].

Результат процесу творчої інтерпретації музичного твору неможливо напряму спрогнозувати навіть після ретельного

інтерпретаційного опрацювання кожної ноти. Адже інтерпретація твориться не тільки у тривалому процесі інструментально-виконавської підготовки студентів, але й безпосередньо під час сценічного виконання. І ніхто, крім самого виконавця, не може досягнути такого ж результату, навіть якщо в процесі інструментально-виконавської підготовки для інших музикантів будуть створені аналогічні педагогічні умови й ситуації. Ба більше, виконавцеві-інструменталісту вельми важко декілька разів поспіль досягнути одного й того ж інтерпретаційного результату.

Це відбувається тому, що під час сценічного творення інтерпретації виконавець вкладає в музичний матеріал певні несподівані по відношенню до попередньо продуманого інтерпретаційного концепту настрої, нюанси змінюваних прямо в момент виконання відчуттів, виражаючи в кінцевому результаті ті чи інші аспекти миттєвих асоціативних реакцій своєї особистості. Саме це додає творчим продуктам процесу інструментально-виконавської підготовки додаткової творчої цінності.

Причини зазначеного вище знаходяться в площині поєднання, комбінування, варіювання, а також постійного оновлення мистецької інформації в процесі інструментально-виконавської підготовки. О.Хоружа наводить різновиди мистецької інформації, з якою студентові необхідно працювати у процесі інтерпретаційної діяльності [12], [13]. До означених різновидів дослідниця відносить наступні:

мистецька інформація у галузі історико-теоретичних відомостей про твір, коли під час самостійної роботи студентів залучаються методи опрацювання літературних та інтернет джерел, віднайдення відомостей щодо історичної епохи створення музичного твору, його жанрових особливостей;

мистецька інформація музикознавчого й музично-теоретичного характеру щодо образного змісту, засобів музичної виразності виразності (характеру твору, форми, мелодії, гармонії, фактури, ладу, динаміки тощо);

мистецька інформація щодо музичного та музично-педагогічного значення інструментального твору;

мистецька інформація, яка набувається студентом у процесі ознайомлення із іншими інтерпретаціями інструментального твору;

мистецька інформація щодо методів і засобів художньо-інструментального вправлення під час практичного етапу інтерпретаційної діяльності [12].

Пізнавальні й художньо-естетичні потреби, що актуалізуються під час інструментально-виконавської підготовки студентів, перманентно спонукають їх до креативної інтерпретаційної діяльності щодо створення художнього образу, вираження змісту музичного твору, передачі слухацькій аудиторії творчого задуму композитора тощо.

Джерелом же для такої інтерпретаційної діяльності слугує активізація творчої уяви й фантазії, які базуються на відображенні у свідомості виконавця-інструменталіста мистецької інформації про стиль і жанр музичного твору, засоби музичної виразності, біографічні відомості про композитора та епоху, під час якої він творив тощо [14]. У той же час, джерелом же для активізації творчої уяви й фантазії під час інтерпретаційної діяльності може слугувати також мистецька інформація, отримана у процесі взаємодії студента із суміжними видами мистецтва: під час ознайомлення із творами літератури, живопису, скульптури й архітектури тієї ж доби, у яку було створено виконуваний музичний твір.

Поєднання різних джерел мистецької інформації є, на нашу думку, найважливішим механізмом музичної творчості, в основі якого, як правило, знаходиться образно-асоціативне мислення – необхідний фактор створення художнього образу музичного твору.

З огляду на вищезазначене, важливим завданням професорсько-викладацького складу факультетів та інститутів мистецтв педагогічних університетів, відповідального за інструментально-виконавську підготовку майбутніх педагогів-музикантів, є педагогічне спрямування пізнавальних мотивів і художньо-естетичних потреб студентів не тільки в русло віднайдення й засвоєння мистецької інформації, але й педагогічне стимулювання поєднання цієї інформації шляхом пошуку особистісно-ціннісних асоціацій і створення власних образів у відповідності до змісту й ідеї музичного твору, його жанрово-стильових особливостей тощо.

У той же час, важливу роль у процесі інструментально-виконавської підготовки відіграє усвідомлення пріоритетного значення індивідуального розуміння студентами способу музичного мислення композитора щодо творення музичної форми, вибору засобів музичної виразності та ін. [1]. Для цього доцільним є активний пошук і поєднання під час інтерпретаційної діяльності як слухових, так і словесних, зорових асоціацій. Причому креативність і оригінальність інтерпретаційного концепту, яскравість його творчого втілення під час донесення до слухача визначається, головним чином, наявним рівнем інтелекту студента.

Тому ще одним важливим завданням інструментально-виконавської підготовки є постійне підвищення творчо-інтелектуального рівня студентів, яке базується передусім на систематичному підвищенні рівня знань та умінь у галузі музичного виконавства, розширенні мистецького світогляду на основі

застосування спеціальних методик активізації образно-асоціативного мислення, розвитку асоціативних уявлень і творчої уяви.

Для асоціативного поєднання мистецької інформації у процесі інструментально-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв розвиток творчих можливостей має першочергове значення як інструмент поступового переходу від репродуктивних інструментально-виконавських дій (відтворювальних) до творчих (конструктивних).

Творчі здібності студентства знаходять свій прояв у різних видах і формах навчальної музично-виконавської діяльності, задіяних в інструментально-виконавській підготовці, зокрема, навчальних дисциплінах «Спеціальний інструмент», «Виконавський практикум» тощо, які вивчаються у вищих музично-педагогічних навчальних закладах. Творчий розвиток майбутніх фахівців-музикантів відбувається під час опрацювання інструментальних творів, під час їх технічного удосконалення, а також у процесі їх активного інтерпретаційного переосмислення.

А.Маслоу виокремлює основні фази творчої діяльності [9]. Для першої фази є характерними імпровізація і натхнення, характерні також для творчої діяльності вчителя музичного мистецтва. Друга фаза відповідає за розробку і розвиток натхнення та ідей, що виникли на першій фазі. На дві основні фази можна розкласти і асоціативне поєднання мистецької інформації під час вирішення інтерпретаційних завдань. Перша фаза – відбувається асоціативно-інтуїтивний пошук мистецької інформації і отримання інтуїтивного рішення щодо її поєднання. На другій фазі рішення щодо асоціативного поєднання мистецької інформації вербалізується і формалізується на основі логіки.

Проблема розвитку мистецької інтуїції майбутніх учителів

музичного мистецтва віднайшла своє відображення в дослідженнях Г.Падалки, яка наголошує, що інтуїція – «це здатність усвідомлювати істину шляхом прямого її з'ясування, швидко і безпосередньо, поза застосуванням доказів, минаючи тривалі процеси обґрунтування» [10,117].

Авторка вважає, що творчо-музична активність, спрямована на інтерпретаційну, інструментально-виконавську, педагогічну діяльність студентів факультетів мистецтв, створює умови для асоціативного поєднання мистецької інформації й відіграє значну роль для розвитку мистецької інтуїції як центральної ланки творчого процесу [11]. Тому важливо не обмежувати процес інструментально-виконавської фахової підготовки студентів аналітично-раціональними чи емоційно-усвідомленими підходами, а враховувати також асоціативно-інтуїтивний аспект.

Отже стимулювання та розвиток спроможності студентів факультетів мистецтв до асоціативного поєднання мистецької інформації сприяє активізації творчої інтуїції як центральної ланки творчо-мисленнєвого процесу і є важливим фактором формування інструментально-виконавської компетентності майбутніх фахівців.

З огляду на вищезазначене, важливого значення набуває застосування у процесі інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва спеціальних методик, механізм яких будується переважно на асоціативних ланцюжках поєднання елементів мистецької інформації, здійснюється у відповідності до спрямованості процесу інструментально-виконавської підготовки кожного студента на конкретний кінцевий тактичний чи стратегічний результат, запланований викладачем [2]. У той же час, застосування таких методик передбачає не тільки і не стільки створення оригінального інтерпретаційного концепту й

яскраве виконання музичного твору як синтезу його звукової й візуальної презентації.

Висновки. Залучення методик активізації образно-асоціативного мислення й розвитку асоціативних уявлень передбачає, насамперед, формування в майбутніх педагогів-музикантів інструментально-виконавської компетентності з опорою на набуття знань і умінь не тільки у галузі музичного виконавства, але й музикознавства, педагогіки мистецтва, сучасних науково-методичних досягнень тощо, а також на цій базі – пошук образно-сміслових асоціативних зв'язків і паралелей під час поєднання отриманої мистецької інформації. Саме такий підхід сприяє всебічному, творчо-інтелектуальному розвитку студентів, а також реалізації їх творчого потенціалу в процесі інструментально-виконавської діяльності.

Література:

1. Антонюк В. (1999) Формування індивідуального виконавського стилю: культурно-антропологічний аспект: наукове дослідження. Київ: Українська ідея. 24 с.
2. Білоус В.П. (2005) Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: спеціальність 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ. 16 с.
3. Волинка Г.І. (1999) Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика Київ: Вища школа. 624 с.
4. Глазунова І.К. (2018) До питання інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музично-педагогічного профілю. Сучасна мистецька освіта. Матеріали II Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. Київ: видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова,. С.42-44.

5. Гончаренко С.У. (2011) Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге доповнене й виправлене. Рівне: «Волинські обереги». 519 с.

6. Грінчук Ірина, Бурська Олена. (2008) Проблеми музичного мислення: теорія і методика розвитку. Діалектика музичного логосу та ейдосу: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники. 224 с.

7. Єременко О.В. (2003) Теорія і методика розвитку музичного сприймання в учнів основної школи: методичний посібник. Суми: Сумський державний педагогічний університет. 141с.

8. Зайцева А.В. (2011), Структурна модель творчої самореалізації майбутніх учителів музики у процесі виконавської діяльності. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г.М.Падалки. Колективна монографія. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова. С. 357-366.

9. Маслоу А. (2003) Мотивация и личность. Санкт-Петербург: Питер. 351 с.

10. Падалка Г.М. (2008) Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта Україна. 274 с.

11. Падалка Г.М. (2004) Пріоритетні напрямки розвитку сучасної мистецької освіти. Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць. Київ: видавництво НПУ імені М.Драгоманова. Вип. 1 (6). С. 15-20.

12. Хоружа О.В. (2010) Етнопедагогічне мислення майбутнього вчителя музики: етапи формування. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. Випуск 8 (13). С. 110-120.

13. Хоружа О.В. (2009) Компонентна структура етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. Випуск 7 (12). С. 116-122.

14. Ярошинська О. (2014), Освітній простір вищого навчального закладу як континуум для проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: Збірник наукових праць. Запоріжжя: КПУ. Вип. 35(88). С. 558-567.

15. Havrilova, L., Kozyr, A., Ishutina, O., Khvashchevska, O. & Chuhai, S. (2020), Analysis and Interpretation of Yuri Chugunov's Suite of Moods for Saxophone and Piano. OPUS ANPPOM's Eletronic Journal. Vol 26, No 1.

References:

1. Antonyuk V. (1999) Formation of individual performance style: cultural and anthropological aspect: scientific research. Kyiv: Ukrainian Idea. 24 p.

2. Bilous V.P. (2005) Psychological aspects of the formation of performing artistic skill: abstract of the dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of art history: specialty 17.00.03 "Musical art". Kyiv. 16 p.

3. Volynka G.I. (1999) Introduction to Philosophy: Historical and Philosophical Propedeutics Kyiv: Higher School. 624 p.

4. Glazunova I.K. (2018) On the issue of instrumental and performance training of future teachers of music and pedagogical profile. Modern art education. Materials of the 2nd International scientific and practical readings in memory of Academician Anatoly Avdievsky. Kyiv: publishing house of NPU named after M.P. Drahomanova, pp. 42-44.

5. Honcharenko S.U. (2011) Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary. The second edition is supplemented and corrected. Rivne: "Volyn Charms". 519 p.

6. Iryna Grinchuk, Olena Burska. (2008) Problems of musical thinking: theory and methods of development. Dialectics of musical logos and eidos: Educational and methodological guide. Ternopil: Textbooks and manuals. 224 p.

7. Yeremenko O.V. (2003) Theory and methods of development of musical perception in elementary school students: methodical guide. Sumy: Sumy State Pedagogical University. 141 p.

8. Zaitseva A.V. (2011), Structural model of creative self-realization of future music teachers in the process of performance. Theory and methodology of art education. H.M. Padalka Scientific School. Collective monograph. Kyiv: NPU named after M.P. Dragomanov. pp. 357-366.

9. Maslow A. (2003) Motivation and personality. St. Petersburg: Peter. 351 p.

10. Padalka H.M. (2008) Art pedagogy (Theory and teaching methods of artistic disciplines). Kyiv: Education Ukraine. 274 p.

11. Padalka H.M. (2004) Priority directions for the development of modern art education. Theory and methods of art education: a collection of scientific works. Kyiv: Publishing House of M.Dragomanov NPU. Vol. 1 (6). pp. 15-20.

12. Khoruzha O.V. (2010) Ethno-pedagogical thinking of the future music teacher: stages of formation. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova. Series 15. Theory and methods of art education: Collection of scientific works. Kyiv: NPU named after M.P. Drahomanova. Issue 8 (13). pp. 110-120.

13. Khoruzha O.V. (2009) The component structure of the ethnopedagogical thinking of the future music teacher. Scientific journal of

the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova. Series 14. Theory and methods of art education: Collection of scientific works. Kyiv: NPU named after M.P. Dragomanov. Issue 7 (12). pp. 116-122.

14. Yaroshynska O. (2014), Educational space of a higher educational institution as a continuum for designing an educational environment for professional training of future specialists. Pedagogy of formation of creative personality in higher and secondary schools: Collection of scientific works. Zaporizhzhia: KPU. Vol. 35(88). pp. 558-567.

15. Havrilova, L., Kozyr, A., Ishutina, O., Khvashchevska, O. & Chuhai, S. (2020), Analysis and Interpretation of Yuri Chugunov's Suite of Moods for Saxophone and Piano. OPUS ANPPOM's Eletronic Journal. Vol 26, No 1.

Citation: Liu Shuai (2023). Instrumental and performing training of students of pedagogical universities based on associative combination of artistic information. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 3(58). doi: 10.26886/2414-634X.3(58)2023.7

Copyright: Liu Shuai ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

CONTENT

I. TECHNICAL SCIENCES

ANALYTICAL STUDIES OF THE PERMISSIBLE MASS OF THE CUTTER OF THE REMAINS OF THE HAULM FROM THE HEADS OF ROOT CROPS	5
--	----------

Volodymyr Boyko, Postgraduate student

II. PHILOSOPHICAL SCIENCES

NATIONAL MENTALITY UNDER THE CONDITIONS OF DIGITALIIZATION	16
---	-----------

Elena Andriyenko, PhD of Philosophical Sciences

ETHICAL AND EDUCATIONAL ASPECT OF LANGUAGE EDUCATION OF FUTURE TEACHERS IN THE MODERN PHILOSOPHICAL PARADIGM	31
---	-----------

Chzao Gan, Postgraduate student

III. PEDAGOGICAL SCIENCES

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF CREATIVE POTENTIAL OF ARTS FACULTY STUDENTS	48
---	-----------

Dong Jianbing, Postgraduate student

METHOD OF DIAGNOSTICS OF VOCAL PERFORMANCE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC	64
--	-----------

Yang Yinshi, Postgraduate student

**THE KEY PEDAGOGICAL CONDITION FOR THE FORMATION OF
PEDAGOGICAL AND INTERPRETIVE ERUDITION OF STUDENTS
OF THE FACULTIES OF ARTS IN THE PROCESS OF
PROFESSIONAL TRAINING** 88

Wang Jiale, Postgraduate student

**INSTRUMENTAL AND PERFORMING TRAINING OF STUDENTS
OF PEDAGOGICAL UNIVERSITIES BASED ON ASSOCIATIVE
COMBINATION OF ARTISTIC INFORMATION** 103

Liu Shuai, Postgraduate Student